

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomických teorií

Bakalářská práce

**Finanční zdroje a ekonomika nových náboženských
hnutí**

Daniel Zejfart

© 2012 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Katedra ekonomických teorií

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Zejfart Daniel

Veřejná správa a regionální rozvoj

Název práce

Finanční zdroje a ekonomika náboženských hnutí

Anglický název

Financial resources and economy of new religious movements

Cíle práce

Cílem této bakalářské práce je přiblížení nových náboženských hnutí jak v obecné rovině, tak v rovině finančních zdrojů a hospodaření těchto hnutí. Dále také srovnání nových náboženských hnutí a církví. V teoretické části práce popisuje nová náboženská hnutí, jejich vznik, historii, a další důležité informace. V praktické části se pomocí získaných informací práce zaměří na finanční zdroje a ekonomiku na reálných subjektech.

Metodika

Pomocí analýzy práce popíše strukturu, historii, příčiny vzniku, a další informace o nových náboženských hnutích. Dalším bodem je aplikování metody srovnání. Práce srovnává nová náboženská hnutí a církve, a to nejen z pohledu obecných rysů, ale také z pohledu finančních zdrojů a hospodaření těchto subjektů. Dále bude provedeno dotazníkové šetření, jehož cílem je zjištění, jaké panuje povědomí o nových náboženských hnutích mezi dotázanými.

Harmonogram zpracování

1. Zápočet LS / 2011: vyhledání a studium literatury
2. Zápočet ZS/ 2012: vypracování teoretické části
3. Zápočet LS/ 2012: vypracování analytické části a závěru

Rozsah textové části

30 - 40 stran

Klíčová slova

nová náboženská hnutí, finanční zdroje nových náboženských hnutí, sekta, hospodaření nových náboženských hnutí, církve, příjmy sekt

Doporučené zdroje informací

VÁCLAVÍK, David. Sociologie nových náboženských hnutí. 1. vyd. Praha: Malvern, 2007. 152 s. Proměny náboženství, sv. 5. ISBN 978-80-86702-22-3.

ŠTAMPACH, Ivan Odilo. Sekty a nová náboženská hnutí - naděje a rizika. Pražské centrum vzdělávání pedagogických pracovníků, Praha 1993. 15 s. ISBN 80-85942-01-1.

ABGRALL, Jean-Marie. Mechanismus sekt. Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, Praha, 1999, 1. vydání, ISBN 80-7184-774-7.

VOJTÍŠEK, Zdeněk. Nový český konfesní zákon a právní postavení nových náboženských hnutí v České republice. Teologická revue 2003, 74 (2), str. 197-206. ISSN 1211-7617.

LUŽNÝ, Dušan. Nová náboženská hnutí. Brno: Vzdělávací a poradenské centrum MU, 1997 18 s. ISBN 80-210-1645-0.

BÜCHNEROVÁ, Barbara. Co máme vědět o sektách. Praha: nakladatelství Amulet, 1999. 128 s. ISBN 80-86299-02-3.

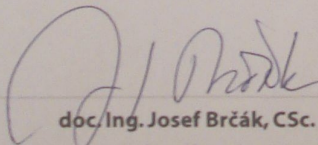
PORTERFIELD, Kay - Marie. O sektách, Nakladatelství Lidové noviny. 1997. 173 s. ISBN 80-7106-233-2.

Vedoucí práce

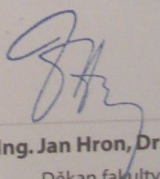
Severová Lucie, PhDr. Ing., Ph.D.

Termín odevzdání

březen 2012

doc. Ing. Josef Brčák, CSc.
Vedoucí katedry

prof. Ing. Jan Hron, DrSc., dr.h.c.
Děkan fakulty

V Praze dne 8.11.2011

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Finanční zdroje a ekonomika nových náboženských hnutí" jsem vypracoval samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autor uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne

.....

Daniel Zejfart

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval vedoucí své bakalářské práce PhDr. Ing. Lucii Severové, Ph.D. za její rady a podporu při vypracování práce a Doc. PhDr. Zdeňku Vojtíškovi Th.D. za pomoc a zapůjčení literatury.

**Finanční zdroje a ekonomika nových náboženských
hnutí**

**Financial resources and economy of new religious
movements**

Souhrn

Cílem práce je přiblížit nová náboženská hnutí. V teoretické části jsou popsána tato hnutí v rovině obecné. Také jsou podány právní základy, které upravují náboženská hnutí a církve v České republice. Dále pak práce řeší finanční zdroje a ekonomiku nových náboženských hnutí a církví v České republice. Na konci práce je provedeno dotazníkové šetření.

Klíčová slova

nová náboženská hnutí, finanční zdroje nových náboženských hnutí, sekta, hospodaření nových náboženských hnutí, církev, příjmy sekt

Summary

The aim of Bachelor thesis is to describe new religious movements. In the theoretical part are these movements described in general context. The thesis also gives a basic laws that regulate religious movements and churches in Czech republic. Thesis describes financial resources of new religious movements in Czech republic. At the end of the thesis there is a short survey.

Keywords

new religious movements, financial resources of new religious movements, sect, economy of new religious movements, church, sect revenues

Obsah

1	ÚVOD.....	5
2	CÍL PRÁCE A METODIKA.....	7
3	NÁBOŽENSTVÍ.....	8
3.1	Rozdělení a druhy náboženství	8
4	NÁBOŽENSTVÍ V ČR.....	11
4.1	Stav v ČR.....	11
4.2	Financování církví a náboženských společností.....	13
4.3	Praktický příklad hospodaření církve financované státem.....	17
5	NOVÁ NÁBOŽENSKÁ HNUTÍ.....	18
5.1	Nová náboženská hnutí v historii.....	19
5.2	Dělení nových náboženských hnutí.....	21
5.3	Nová náboženská hnutí v ČR.....	23
5.3.1	Nová náboženská hnutí působící v ČR.....	24
5.4	Rizika a nebezpečí.....	27
5.4.1	Události ve světě.....	28
5.4.2	Události v ČR.....	29
6	ROZDÍL MEZI NNH A CÍRKVÍ.....	31
7	FINANCOVÁNÍ A EKONOMIKA NNH.....	33
7.1	Finanční zdroje a ekonomika Apoštolské církve.....	34
7.2	Finanční zdroje a ekonomika Mezinárodní společnosti pro vědomí Krišny (ISKCON).....	37
7.3	Finanční zdroje a ekonomika Svědků Jehovových.....	38
8	DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ	40
8.1	Předmět výzkumu.....	40
8.3	Výsledky výzkumu.....	42
9	ANALÝZA A VYHODNOCENÍ VLASTNÍHO VÝZKUMU.....	50
10	ZÁVĚR.....	52
11	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	53

1 ÚVOD

Náboženství je součástí lidské kultury už od nepaměti. Je dokázáno, že již před 300 tisíci lety lidé pohřbívaly své mrtvé z náboženských důvodů. Dnes máme tisíce různých náboženských hnutí, církví, směrů. Některé jsou nové, jiné vznikly už v dávných dobách.

Samotné slovo náboženství pochází z latinského religio. Původně znamenalo kult, bohoslužbu a dokonce bylo spojeno i s věštěním. Existují různé názory na význam slova, ale nejčastější je ten, že náboženství je výraz kolektivní identity skupiny. Náboženství je slovem nadřazeným například pro Křesťanství, Islám, Budhismus, ale i Scientologii, Adventismus či Baptismus.

Srovnáváním náboženství mezi sebou se zabývá věda zvaná Religionistika. Vnitřní a podrobnější pohled na náboženství zase přináší Teologie.

Dnes můžeme dohledat, že pouze 16% lidí na světě nevyznává žádné náboženství a dokonce pouze 4% lidí z celkové populace jsou proti jakékoliv náboženské praxi či víře. Přestože se může z těchto čísel zdát, že nábožensky založených lidí je naprostá většina, existuje pár států, regionů či území, kde naopak převládá ateismus. Přestože těchto území není mnoho, jedna z nejvíce ateistických zemí je právě naše Česká republika. Podle průzkumů je Česká republika jednou z mála zemí, kde počet lidí bez vyznání převyšuje počet věřících.

Tato práce je zaměřena na problematiku nových náboženských hnutí. Pravdou ovšem je, že naprostá většina těchto hnutí je přímo založena na již známých náboženstvích a jen je upravuje aby obstála v naší moderní době, nebo alespoň vychází z principů již zavedených. Proto je nejprve nezbytné pochopit, alespoň okrajově, principy již zavedených a většinou tisíce let starých náboženství. Již od nepaměti se filosofové, a potažmo každý člověk zabýval otázkami, které objasňují důvod naší existence. Posmrtný život, jak se stát lepším člověkem a jiné zásadní otázky. A právě na tyto otázky nám pomáhá odpovědět náboženství. Struktura náboženství ve světě dnes vypadá tak, že nejvíce lidí se hlásí ke křesťanství, na druhém místě je pak islám a hinduismus.

Dnešní situaci, kdy se u nás od klasických náboženství odklání čím dál tím více lidí, využívají nová náboženská hnutí. Vznikají stále nová a nová hnutí, kterým se daří získávat další a další členy. A právě nová náboženská hnutí práce popisuje. Nejprve ale, je potřeba vymezit několik základních pojmů pro pochopení situace.

2 CÍL PRÁCE A METODIKA

Cílem této bakalářské práce je přiblížení nových náboženských hnutí jak v obecné rovině, tak v rovině finančních zdrojů a hospodaření těchto hnutí. Dále také srovnání nových náboženských hnutí a církví. Součástí je i dotazník, mající za úkol zmapovat povědomí o nových náboženských hnutích v ČR. Práce začíná rozdělením náboženství obecně. Dále popisuje náboženskou situaci v České republice. Zaměřuje se na financování a fungování církví a náboženských společností podle legislativy České republiky. Poté se práce věnuje výhradně novým náboženským hnutím a to jak u nás v České republice, tak v zahraničí. Práce popisuje historii, dělení a důvody vzniku nových náboženských hnutí. Nechybí zde ani popis a přiblížení nejznámějších nových náboženských hnutí v České republice. Následuje srovnání církví a náboženských hnutí. V další kapitole se práce věnuje financování nových náboženských hnutí již podrobněji. Na třech třech reálných subjektech jsou popsány finanční zdroje a ekonomika nových náboženských hnutí. Těmito subjekty jsou Apoštolská církev, Mezinárodní společnost pro vědomí Krišny (ISKCON) a Náboženská společnost Svědkové Jehovovi. V poslední části bakalářské práce je dotazníkové šetření, které se věnuje problematice nových náboženských hnutí. Cílem výzkumu bylo zjistit jaké panuje povědomí o nových náboženských hnutích a jaké pocity mají lidé spojené s těmito hnutími. Dotazníkového šetření se zúčastnilo 314 dotazovaných. Výsledky výzkumu jsou zpracovány pomocí grafů v samostatné kapitole pod jménem Analýza a výsledky vlastního výzkumu.

V práci budou použity metody analýzy. Analýza bude použita například pro popis historie, příčin vzniku a dalších informací o nových náboženských hnutích. Dále bude aplikována metoda srovnání, a to jak srovnání více názorů na jednu problematiku, tak například srovnávání církví a nových náboženských hnutí. Další použitou metodou bude dotazníkové šetření, které sleduje povědomí o nových náboženských hnutích v ČR.

3 NÁBOŽENSTVÍ

Definic náboženství je celá řada a proto zde uvádím pouze některé.

Sigmund Freud: *Náboženství je kolektivní neuróza, respektive funkce individuální psychiky, jež produkuje bohy, kteří mají za úkol těšit a uspokojovat dětinské touhy dospělého.*¹

Karel Marx: *Náboženská bída je výrazem jednak skutečné bídy, jednak protestem proti skutečné bídě. Náboženství je povzdech utlačovaného tvora, cit bezcitného světa, duch bezduchých poměrů. Náboženství je opium lidu.*²

Ivan Štampach: *Náboženství je reálný, životní, osobní vztah člověka k transcendentní zkušenosti.*³

3.1 Rozdělení a druhy náboženství

Monoteismus a polyteismus. Jedná se o velmi jednoduché, ale velmi důležité rozdělení náboženství. Monoteisté uznávají pouze jednoho boha. Příklad monoteismu je Křesťanství, Islám, Judaismus. Příklad polyteismu můžeme spatřit v Budhismu a Hinduismu.

Dalším jednoduchým rozdělením je rozdělení na místní a univerzální náboženství, tedy zjednodušeně řečeno, zda je náboženství populární pouze na jednom místě (např. některé kmeny v Africe mají každý vlastní náboženství), či je známé po celém světě. Univerzálním (otevřeným) náboženstvím je opět například Křesťanství.

Sekty mohou být příkladem uzavřeného a výlučného náboženství. Nemusí tomu být ovšem vždy a napořád. Důkazem může být i to, že jako uzavřená a výlučná náboženství začínala i náboženství, která se později stala otevřeným a univerzálním náboženstvím.⁴

1 ŠTAMPACH, Ivan Odilo. *Náboženství v dialogu*. Praha : Portál, 1998. ISBN 80-71-78-168-1. S. 28.

2 ANZENBACHER, Arno. *Úvod do filosofie*. Praha : Portál, 2004. ISBN 80-7178-804-X. S. 269.

3 ŠTAMPACH, Ivan Odilo. *Malý přehled náboženství*. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1992. ISBN 80-04-26123-X. S. 10.

4 BERGSON, Henri., *Dvojí pramen mravnosti a náboženství*. Oikumené: Praha 2002.

Velmi důležité jsou také postoje, které zaujímají náboženská hnutí ve společnosti. Laicky řečeno, je pro nás nejdůležitější vědět, jak vážně to dané náboženské hnutí myslí. Ne jednou už se stalo, že jeden člověk dokázal svými přesvědčovacími schopnostmi přesvědčit jiné, aby dělali věci, které porušovali nejen zákon, ale mnohdy i mravnostní limity lidí, kteří tyto činy prováděli. Postoje náboženských hnutí můžeme vyjádřit těmito pojmy:

Ortodoxní, pravověrný proud, který vyžaduje přísné podřízení svých učení a zvyků normám zavedených církví.

Hereze, (z řec. Hairesis = výběr); myšlenkový proud odmítající nějaký zásadní bod učení církve.

Schizma, rozštěpení, rozkol; schizmatik odmítá autoritu náboženské hierarchie.

Fundamentalismus, konzervativní lpění na původních ideologických základech; Fundamentalistický proud se drží přesného smyslu textu.

Integrismus, náboženská forma konzervatismu, odmítání veškerého vývoje.

Fanatismus, slepé vášnivé nadšení; fanatikové tvrdí, že jsou jedinými držiteli pravdy.

Liberalismus, je ideologie, filozofie a politická tradice, která drží svobodu jako primární politická hodnota. Liberální kruhy se angažují v boji za ochranu svobod a za emancipaci, mimo jakýkoli náboženský monopol.

Pokrokářství, formuluje náboženství a sociopolitický odpor ve prospěch utlačených národů.

Laicismus, bojuje za oddělení náboženského světa.⁵

Z těchto jmenovaných je opravdu potřeba bát se kombinací jako jsou, Fanatismus zkombinovaný s Fundamentalismem či Ortodoxí. Tito lidé jsou schopní všeho, aby dokázali, že oni mají pravdu a jejich náboženství, potažmo bůh, jsou silnější než ostatní. Důkazem nám mohou být sebevražední atentátníci, kteří obětují svůj vlastní

5 Světová náboženství. [online]. [cit. 2012-01-17]. Dostupné z: <http://www.svetova-nabozenstvi.cz/nabozenske-proudy-a-postoje/>

život, protože věří, že bůh je odměněn pokud zabijí co nejvíce lidí kteří nepatří k jejich náboženskému proudu.

4 NÁBOŽENSTVÍ V ČR

4.1 Stav v ČR

Česká republika patří k zemím, kde počet nevěřících převažuje počet věřících. Podle údajů statistického úřadu se z celkového počtu 3,3 milionu občanů, hlásících se k církvi či k víře vyjádřil největší počet osob svůj vztah k Církve římskokatolické. 2 741 tisíc těchto věřících představuje o něco více než jednu čtvrtinu všech obyvatel (26,8 %) a na celkovém počtu věřících se podílí čtyřmi pětinami (83,4 %).⁶

Pro přesnější údaje je přiložena *Tabulka č. 1*. Jak vidíme z tabulky, je v ČR v podstatě pouze šest náboženských skupin nebo církví, které stojí za statistické zaznamenávání v souvislosti s počtem jejich členů. Již tradičně převládá církev Římskokatolická. Po ní následuje Českobratrská církev evangelická a Církev československá husitská.

6 Obyvatelstvo hlásící se k jednotlivým církvím a náboženským společnostem. In: *Český statistický úřad* [online]. 6.8. 2003, 31.1. 2012 [cit. 2012-01-18]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/2003edicniplan.nsf/o/4110-03--obyvatelstvo_hlasici_se_k_jednotlivym_cirkvim_a_nabozenskym_spolecnostem

Tabulka č.1: Popisuje situaci věřících v ČR

Ukazatel	1950		1991		2001		Index 2001/1991
	absolutně	%	absolutně	%	absolutně	%	
Věřící celkem	8 353 282	93,9	4 523 734	43,9	3 288 088	32,2	72,7
v tom:							
Církev československá husitská	946 497	10,6	178 036	1,7	99 103	1	55,7
Církev římskokatolická	6 792 651	76,4	4 021 385	39	2 740 780	26,8	68,2
Českokobratrská církev evangelická	401 729	4,8	203 996	2	117 212	1,2	57,5
Ostatní	212 405	2,4	120 317	1,2	330 993	3,2	275,1
z toho:							
Nábož. Spol. Svědkové Jehovovi	x	x	14 575	0,1	23 162	0,2	158,9
Pravoslavná církev v českých z.	50 063	0,6	19 354	0,2	22 968	0,2	118,7
Slezská evangelická církev a. v.	57 807	0,6	33 130	0,3	14 020	0,1	42,3
Osoby bez vyznání	519 962	5,8	4 112 864	39,9	6 039 991	59	146,9
Nezjištěno	22 889	0,3	1 665 617	16,2	901 981	8,8	54,2
Obyvatelstvo celkem	8 896 133	100	10 302 215	100	10 230 060	100	99,3

Zdroj: Český statistický úřad

Vznik a fungování církve či náboženského hnutí na území ČR je upraveno podle Zákona č. 3/2002 Sb., o církvích a náboženských společnostech. Tento zákon upravuje:

- a) *postavení církvi a náboženských společností,*
- b) *vedení veřejně přístupných seznamů registrovaných církvi a náboženských společností, svazů církvi a náboženských společností a právnických osob založených registrovanou církví a náboženskou společností a evidovaných podle tohoto zákona (dále jen "evidovaná právnická osoba"),*

c) *působnost Ministerstva kultury ve věcech církvi a náboženských společností.*⁷

Zákon rozděluje dva pojmy, a to církev a náboženskou společnost. Církev je podle definice shromáždění Božího lidu a je českých právem chápána jako náboženská společnost křesťanů. *Náboženská společnost je organizované společenství, jehož účelem má být umožňovat nebo usnadňovat náboženský život osob hlásících se k určitému*

⁷ Zákon č. 3/2002 Sb., o církvích a náboženských společnostech

náboženství. K její základní činnosti může patřit například formulování, diskutování, rozvíjení nebo šíření teologických nebo etických postojů či názorů, sdílení určité víry nebo vyznání, konání společných obřadů, setkání a aktivit, jimiž je víra vyjadřována, podporována nebo usměrňována nebo které z víry vycházejí a vnášejí ji do reálného života. V neposlední řadě náboženské společnosti umožňují vytváření společenských vazeb podobně jako jiná společenství založená na vzájemném soužití a sdílení hodnot a zájmů.⁸

4.2 Financování církví a náboženských společností

V České republice řadíme církve a náboženské společnosti mezi neziskové veřejně prospěšně soukromoprávní organizace. Tyto organizace upravuje česká legislativa zákonem č. 308/91 Sb., o svobodě náboženské víry a postavení církví a náboženských společností. Přestože se ve světě praktikuje celá řada způsobů financování církví, můžeme rozlišit základní tři způsoby.

- a) financování ze státního rozpočtu (např. Belgie, Lucembursko, Řecko aj.)
- b) financování vlastními členy (např. USA, Francie, Velká Británie aj.)
- c) systém církevních příspěvků a církevní daně (např. Německo, Rakousko, Švýcarsko, Skandinávie aj.)

Způsob kterým jsou církve financovány souvisí s historickým vývojem v dané zemi.⁹

V České republice se setkáváme se systémem, kdy stát nabízí oprávnění církví a náboženských společností k výkonu zvláštních práv.

Registrovaná církev a náboženská společnost může za podmínek stanovených tímto zákonem k plnění svého poslání získat oprávnění k výkonu těchto zvláštních práv:

- a) *vyučovat náboženství na státních školách podle zvláštního právního předpisu,*

8 Zákon č. 3/2002 Sb., o církvích a náboženských společnostech

9 PILNÝ Jaroslav, Problematika financování církví v České republice, seminární práce

b) *pověřit osoby vykonávající duchovenskou činnost k výkonu duchovenské služby v ozbrojených silách České republiky, v místech, kde se vykonává vazba, trest odnětí svobody, ochranné léčení a ochranná výchova,*

c) *být financována podle zvláštního právního předpisu o finančním zabezpečení církví a náboženských společností,*

d) *konat obřady, při nichž jsou uzavírány církevní sňatky podle zvláštního právního předpisu,*

e) *zřizovat církevní školy podle zvláštního právního předpisu,*

f) *zachovávat povinnost mlčenlivosti duchovními v souvislosti s výkonem zpovědního tajemství nebo s výkonem práva obdobného zpovědnímu tajemství, je-li tato povinnost tradiční součástí učení církve a náboženské společnosti nejméně 50 let; tím není dotčena povinnost překazít trestný čin uložená zvláštním zákonem.¹⁰*

Pro získávání financí ze státního rozpočtu, musí církev nebo náboženská společnost splnit několik důležitých podmínek. První z nich je samozřejmě registrace do Rejstříku svazů církví a náboženských společností. Dále si mohou zažádat o již zmíněné oprávnění k výkonu zvláštních práv. Aby mohli zažádat o toto oprávnění, musí splňovat tyto podmínky:

(1) *Návrh na přiznání oprávnění k výkonu zvláštních práv může podat registrovaná církev a náboženská společnost, která*

a) *je registrována podle tohoto zákona nepřetržitě ke dni podání návrhu nejméně 10 let,*

b) *zveřejňovala každoročně 10 let před podáním tohoto návrhu výroční zprávy o činnosti za kalendářní rok,*

c) *plní řádně závazky vůči státu a třetím osobám.*

(2) *Návrh na přiznání oprávnění k výkonu zvláštních práv podává orgán registrované církve a náboženské společnosti.*

(3) *Návrh na přiznání zvláštních práv může být podán buď pro výkon všech zvláštních práv podle § 7 odst. 1 anebo pouze pro výkon zvláštních práv podle § 7 odst. 1 písm. a) až e).*

10 Zákon č. 3/2002 Sb. ve znění po nálezu ústavního soudu č. 4/2003 Sb.

(4) Návrh na přiznání oprávnění k výkonu zvláštních práv podle § 7 odst. 1 písm. a) až e) musí obsahovat

a) v originále podpisy tolika zletilých občanů České republiky nebo cizinců s trvalým pobytem v České republice hlásících se k této církvi a náboženské společnosti, kolik činí 1 promile obyvatel České republiky podle posledního sčítání lidu, s uvedením jejich osobních údajů podle tohoto zákona a s uvedením totožného textu na každém podpisovém archu, který uvádí plný název církve a náboženské společnosti, která sbírá podpisy pro účel její registrace, a z něhož je patrné, že podpisový arch je podepisován pouze osobou hlásící se k této církvi a náboženské společnosti,

b) prohlášení, že její dosavadní činnost jako právnické osoby podle tohoto zákona neodporuje podmínkám stanoveným tímto zákonem a že vyhovuje podmínkám podle odstavce 1 písm. c),

c) texty výročních zpráv podle odstavce 1 písm. b) a účetních závěrek za dobu 10 let předcházející podání tohoto návrhu.

(5) Návrh na přiznání oprávnění k výkonu všech zvláštních práv podle § 7 odst. 1 musí obsahovat náležitosti podle odstavce 4 a navíc dokument potvrzující, že povinnost mlčenlivosti duchovních v souvislosti s výkonem zpovědního tajemství nebo v souvislosti s výkonem práva obdobného zpovědnímu tajemství je tradiční součástí učení církve a náboženské společnosti nejméně 50 let.¹¹

V současné době stát financuje 17 církví a náboženských hnutí:

- Apoštolská církev
- Bratrská jednota baptistů
- Církev adventistů sedmého dne
- Církev bratrská
- Církev československá husitská
- Církev řeckokatolická
- Církev římskokatolická
- Českobratrská církev evangelická
- Evangelická církev augsburského vyznání v České republice
- Evangelická církev metodistická
- Federace židovských obcí v České republice

¹¹ Zákon č. 3/2002 Sb. ve znění po nálezu ústavního soudu č. 4/2003 Sb.

- Jednota bratrská
- Luterská evangelická církev a.v. v České republice
- Náboženská společnost českých unitářů
- Pravoslavná církev v českých zemích
- Slezská církev evangelická augsburského vyznání
- Starokatolická církev v ČR

Každoročně jsou prostředky ze státního rozpočtu vyčleňovány pro těchto 17 organizací. V roce 2008 došlo ke změně která upravuje na jaké položky budou ze státního rozpočtu uvolněny prostředky. Od toho roku se člení výdaje na které stát přispívá na tři závazné ukazatele:

1. platy duchovních včetně pojistného
2. provozní náklady církví a náboženských společností
3. opravy církevního majetku ¹²

12 Financování na základě zákona č. 218/1949 Sb. In: *Ministerstvo kultury České republiky* [online]. [cit. 2012-02-04]. Dostupné z: <http://www.mkcr.cz/cz/cirkve-a-nabozenske-spolecnosti/financovani-cirkvi/financovani-na-zaklade-zakona-c--218-1949-sb--1048/>

4.3 Praktický příklad hospodaření církve financované státem

Na příkladu Českobratrské církve evangelické, která patří mezi 17 církví které jsou spolu-financovány státem si ukážeme její finanční zdroje a ekonomiku. Hlavním informačním zdrojem je výroční zpráva za rok 2010. Jak již bylo řečeno, aby církev, či náboženské hnutí byli financovány státem, musí splnit několik podmínek a jednou z nich je právě publikování výročních zpráv.

*Finanční prostředky pro práci a službu získává Českobratrská církev evangelická především z dobrovolných příspěvků svých členů. Jsou to příspěvky členů farních sborů, dary, sbírky při shromážděních, celocírkevní sbírky vyhlašované synodem, mimořádné dary tuzemské i zahraniční a částečně také výnosy z pronájmu budov. Vyjma finanční obětavosti členů jsou dalším zdrojem příjmů rozpočtu ústředí Českobratrské církve evangelické peněžní prostředky ze státního rozpočtu České republiky přímo určené na platy duchovních včetně pojistného, dále pak na provozní náklady administrativy a příspěvek na opravu a údržbu církevních budov. V roce 2010 činily náklady ústředí Českobratrské církve evangelické celkem **147 012 928 Kč** a výnosy **142 205 626 Kč**. V těchto částkách jsou zahrnuty náklady i výnosy aktivit, které ústředí zastřešuje (vydávání časopisů, knih, akce pro děti, mládež, pro postižené, kurzy pro kazatele, laiky, veškerá práce poradních odborů, cestovné v církvi atp.) a náklady a výnosy samotné ústřední církevní kanceláře. Největší podíl na výnosech i nákladech mají prostředky určené na platy duchovních včetně pojistného. Tyto náklady jsou z 80 % pokryty dotací ze státního rozpočtu, která je poskytována prostřednictvím Ministerstva kultury ČR. Výsledkem hospodaření ústředí církve Českobratrské evangelické za rok 2010 je účetní ztráta ve výši **4 807 302 Kč**. Do této ztráty jsou zahrnuty zálohy na daň z příjmu právnických osob a dále byly uplatněny účetní odpisy ve výši 7 521 699 K č. Výsledná ztráta tedy vznikla zejména uplatněním odpisů.¹³*

Pokud budeme počítat s 80% pokrytím nákladů na platy včetně pojistného, provozních dotací ministerstva kultury a dotací na opravu církevního majetku, dostáváme se k částce **82 794 352 Kč** ze státního rozpočtu. Stát tedy hradí cca 56 % nákladů církve.

13 Výroční zpráva Českobratrské církve evangelické - 2010

5 NOVÁ NÁBOŽENSKÁ HNUTÍ

V dnešní době se často setkáváme s fenoménem vzniku nových náboženských hnutí. Tato hnutí označujeme za nová, když je jejich vznik motivován novou náboženskou ideou. Je dobré si uvědomit, že novost této idee je velmi relativní a většinou se vztahuje pouze k společnosti do které přichází.¹⁴

Velmi často vychází nová náboženská hnutí z již zaběhnutých církví, náboženství, nebo hnutí, ovšem v zeměpisné oblasti, kde vznikne, není „předloha“ známá. Jako příklad můžeme uvést duchovního z Indie Bhaktivédanta svámí Prabhupáda (1896 – 1977) jenž v šedesátých letech začal ve spojených státech učit moudrosti Krišny. Díky jeho učení vznikl typický příklad nového náboženského hnutí a to Mezinárodní společnost pro vědomí Krišny. U nás je toto hnutí známé spíše pod jménem hnutí Hare Krišna. Samotné učení Bhaktivédanta svámí Prabhupáda ovšem nové není. Pochází od učence a mystika Šrí Čajtanja Maháprábhu, který tuto myšlenku rozvinul již na začátku 16. století v Bengálsku. Proto můžeme tvrdit, že o novou ideu se jedná pouze pokud mluvíme o USA potažmo Západě.

Termín nová náboženská hnutí můžeme v sociologické literatuře sledovat od 70. let. 20. stol. Původně ovšem sloužil jako označení některých kontroverzních náboženských skupin. Tento termín se do současnosti používá i v odborné literatuře. Ovšem někteří autoři se radši tomuto termínu vyhýbají a používají termíny jako např. „nová religiozita“.¹⁵

V souvislosti s touto problematikou se mnohdy setkáme s označeními jako sekta, kult. Tyto názvy už samy od sebe vzbuzují negativní pocity. Hranice, kdy můžeme nějakou organizaci, nebo shromáždění označit za sektu, jsou velmi rozdílné. Existuje řada teorií. Například přední český religionista Zdeněk Vojtíšek píše, že mezi křesťany je slovo sekta často negativním popsáním pro různé netradiční, nepravověrné křesťanské skupiny. Toto slovo u nich nabývá až povahy nadávky.¹⁶

14 VOJTÍŠEK, Zdeněk, Nová náboženská hnutí a jak jim porozumět, Praha: 2007, ISBN 978-80-86851-64-8

15 LUŽNÝ, Dušan. Nová náboženská hnutí. Brno : Masarykova univerzita, 1997, ISBN 80-210-1645-0

16 VOJTÍŠEK, Zdeněk, Co se slovem „sekta“, Praha: 2004, Časopis Dignir 4. číslo

5.1 Nová náboženská hnutí v historii

Ze zahraničních odborníků můžeme jmenovat Kay M. Porterfieldovou, která ve své publikaci O sektách, sepsala tyto vlastnosti sekt:

Sekty, ať už na své členy působí kladně či zlobně, musí mít tři základní vlastnosti.

- 1) *Žijícího, charismatického vůdce, který je přesvědčen o své nadlidské moudrosti*
- 2) *autoritářskou mocenskou strukturu*
- 3) *neměnné zákony*

*Pokud má společenství pouze jednu nebo dvě z těchto vlastností, nemusí být ještě sektou. Pokud má všechny tři, s největší pravděpodobností jí je. I přesto ještě nemusí být svým členům nebo svému okolí nebezpečné, má v sobě pouze potenci se takovým stát.*¹⁷

Pojem kult má dnes mnoho významů. Původně ovšem vyjadřoval pojetí vztahu člověka a boha, či božstva. Typickou vlastností kultu je uctívání něčeho, co symbolizuje boha. V dnešních významech se spíše setkáme s kultem osobnosti, kultovním filmem atd.

Můžeme říci, že vznik nových náboženských ideí je v podstatě součástí každého žitého náboženství, ovšem jen někdy a za určitých podmínek časových i místních se jim daří vytvořit samostatní, regulérní nové náboženské hnutí.

Ve starověku za taková místa a časy můžeme snad označit např. Indické upanišadové období (kolem roku 500 před křesťanským letopočtem) nebo období kolem začátku křesťanského letopočtu v oblasti Středomoří. Mezi skutečno líheň nových náboženských hnutí můžeme shledat již severoamerické kolonie, ale pak především nábožensky svobodné a pluralitní Spojené státy americké. Stovky nových náboženských hnutí tam vznikaly již v průběhu 19. století a pak v nové vlně od 60. let 20. století. V

17 PORTERFIELD, Kay, Marie, O sektách, Praha, 1997, ISBN 80-7106-233-2

*evropských zemích nová náboženská hnutí hojně vznikala z vlastních duchovních tradic i importem ze Spojených států.*¹⁸

Přestože se jedná o největší ohniska vzniku nových náboženských hnutí, nejedná se ani zdaleka o všechny. Například ruská nová náboženská hnutí vznikala velmi hojně, a to především v 19. století. Také Japonsko, Korea a Čína nezůstali pozadu a ve 20. století se zde zrodil velký počet nových hnutí. Do Jižní a Střední Ameriky pak tato vlna dorazila se zpožděním. Boom vzniku nových náboženských hnutí tam můžeme pozorovat od přelomu 20. a 21. století.

Nová náboženská hnutí z Islámu, vznikala v podstatě po celou dobu jeho existence. Existuje tisíce křesťanských nových náboženských hnutí v Africe, které se shrnují pod pojmem africké nezávislé církve.¹⁹

Toto shrnutí nám ukazuje, že vznik nových náboženských hnutí neodmyslitelně patřilo, patří a pravděpodobně i bude patřit k normálnímu duchovnímu životu. Samotný jev vzniku nových hnutí nepředstavuje žádné nebezpečí. Spíše naopak vyjadřuje pocit lidí, kteří vyjadřují myšlenku: Kolik na světě lidí, tolik na světě náboženství. Každý má právo na vlastní vyjádření duchovních hodnot. Stále více společností se stává jak národnostně tak nábožensky pluralitními a multikulturními.

*U náboženských hnutí, která začala vznikat v 20. století se můžeme setkat s jednotným názvem těchto hnutí. Bývají označována jako hnutí Nového věku (Movements of New Age). Základy těchto nových náboženských, pseudonáboženských a paranáboženských proudů byly položeny dokonce již v minulém století a byly v přímé souvislosti s emancipačními tendencemi jedinců a skupin: tak se rozvíjelo např. volnomyšlenkářství, což nebylo jen módní hnutí, ale i systém učení, který umožňoval myšlenkovou nezávislost jedince i celých skupin, vedl proti podřizování se autoritám atd. Neužívá se však jen názvu New Age – Nový věk. Můžeme se setkat i s dalšími: věk Vodnáře, sluneční či solární věk, věk změn, doba obratu, epochální proměna doby, planetární proměna, vodnářské spiknutí apod.*²⁰

18 VOJTÍŠEK, Zdeněk, Nová náboženská hnutí a jak jim porozumět, Praha: 2007, ISBN 978-80-86851-64-8

19 VOJTÍŠEK, Zdeněk, Nová náboženská hnutí a jak jim porozumět, Praha: 2007, ISBN 978-80-86851-64-8

20 WOLF, Josef, Kdo je / kdo není v hnutí Nového věku, Praha: 2010, ISBN 80-7220-092-5

5.2 Dělení nových náboženských hnutí

Téměř každý odborník na nová náboženská hnutí, který publikoval na toto téma si vytvořil vlastní systém dělení těchto hnutí. Uvádím pouze několik „nejznámějších“ typů dělení.

První dělení je podle amerického sociologa Roye Wallise ten zpracoval tyto tři druhy nových náboženských hnutí. (V tomto případě použita zkratka NNH).

- 1) *NNH přijímající svět - hnutí se snaží o sebe-realizaci jedinců ve společnosti a jsou vůči světu otevření. Daly by se sem zařadit různé směry alternativních náboženství využívající Transcendentální meditaci, dále např. Scientologie či Ničiren šóšú.*
- 2) *NNH odmítající svět - hnutí zaujímají vůči světu odmítavý postoj, často považují většinovou společnost za „zkaženou“ a svou skupiny pokládají za dokonalou komunitu. Do této skupiny by se daly zařadit hnutí jako Chrám lidu, Svědkové Jehovovi či Ježíšova armáda.*
- 3) *NNH obývající svět - hnutí obývající svět se snaží o obrodu náboženské zkušenosti a zaujímají většinou kritický postoj k zavedeným náboženským systémům; klasickým příkladem je letniční hnutí.²¹*

Další typologie pochází taktéž ze Spojených států amerických. Autorem tohoto dělení je známý americký religionista John Gordon Melton. Melton patří k americké a světové špičce. Je zakladatelem Institute for the Study of American Religion, který studuje vývoj náboženství v USA.

- 1) *Letniční rodina*
- 2) *Komunitní rodina*
- 3) *Rodina křesťanské vědy a metafyziky*
- 4) *Spiritualistická, psychická a New Age rodina*
- 5) *Rodina starodávné moudrosti*
- 6) *Rodina magie*

²¹ VÁCLAVÍK, David. *Sociologie nových náboženských hnutí*. Brno : Masarykova univerzita, 2007, ISBN 978-80-86702-22-3

- 7) *Rodina Středního východu*
- 8) *Východní rodina*
- 9) *Nezařazené křesťanské církve* ²²

Poslední uvedená typologie je autorským dílem českého religionisty Dušana Lužného. Tato typologie rozlišuje z jakých ideí či náboženského směru vychází nová náboženská hnutí.

- 1) *Hnutí vycházející z křesťanství (Letniční hnutí, Církev sjednocení)*
- 2) *Hnutí vycházející z judaismu (Rastafariánství)*
- 3) *Hnutí vycházející z hinduismu (Šrí Činmoj, Osho)*
- 4) *Hnutí vycházející ze sikhismu (Misie Božího světla)*
- 5) *Hnutí vycházející z buddhismu (Ničiren šóšú, Angažovaný buddhismus)*
- 6) *Hnutí vycházející z okultismu (Hnutí grálu, Kultury UFO)*
- 7) *Nábožensko-psychoterapeutická hnutí (Scientologie)*
- 8) *New Age (Novopohanství)* ²³

Samotné vědecké zkoumání a popisování nových náboženských hnutí začalo někdy v 70. letech 20. století. V té době se začala skupina religionistů a sociologů přímo zabývat vznikem nových náboženských hnutí. Rok 1988 dal vzniknout společnosti The Center for Studies on New Religions, která zkoumala nová náboženství po celém světě.. Dalším zdrojem a místem, kde můžou největší kapacity v oboru publikovat své odborné články je odborný časopis Nova Religio, který vychází od roku 1997.

Podle Dušana Lužného lze ke zkoumání nových náboženských hnutí přistupovat různými způsoby.

- 1) ***Teologický***, *kdy se teolog snaží hodnotit NNH z hlediska pravdivosti, nebo též konfesní, když takto hodnotí NNH z dostupných informací běžný věřící.*
- 2) ***Psychologický***, *který zkoumá vliv NNH na jedince.*
- 3) ***Sociologický***, *jako součást religionistického pohledu, který nehodnotí pravdivost, a snaží se přistupovat nehodnotícím způsobem.* ²⁴

22 LUŽNÝ, Dušan; VÁCLAVÍK, David. Nová náboženská hnutí: typologie a taxonomie [online], <http://www.oleweb.net/nnh/>

23 LUŽNÝ, Dušan. Nová náboženská hnutí. Brno : Masarykova univerzita, 1997, ISBN 80-210-1645-0

24 LUŽNÝ, Dušan. Nová náboženská hnutí. Brno : Masarykova univerzita, 1997, ISBN 80-210-1645-0

5.3 Nová náboženská hnutí v ČR

V našich končinách se při hovoru o nových náboženských hnutí většinou zmiňujeme o hnutích, která mají svůj původ ve Spojených státech. Za dob komunismu byla náboženská svoboda velmi omezena, a tak o vývoji nemůže být řeč. Po roce 1989 k nám začali proudit ze zahraničí již dosti rozšířené hnutí. Mezi tyto již rozšířené můžeme např. zařadit již zmíněné hnutí Hare Krišna, dále pak například Scientologickou církev. Další náboženství které se k nám dostalo sice řadíme mezi nová náboženská hnutí, ovšem jejich tradice sahá do minulosti. Do těchto „starých“ nových náboženských hnutí můžeme zařadit Mormony, jejichž organizace vznikla již v roce 1830, dále pak Svědkové Jehovovi, jejichž historie sahá přibližně do 80. let 19. století. Nových náboženských hnutí, které vznikly na území České republiky není mnoho. Mezi ty, které se usadily v podvědomí občanů (v tomto případě velmi negativně) můžeme připomenout např. takzvané Imanuelity. Na začátku 90. let získal Jan Dvorský několik desítek stoupenců a začali žít na okraji Prahy v naprosté izolaci. Kázal pod jménem Parsifal Imanuel a prohlašoval se za mesiáše. Naštěstí toto hnutí je téměř zaniklé. Toto hnutí bývá často označováno jako sekta. Další typicky české hnutí jsou takzvaní Vesmírní lidé pod vedením Ivo „Aštara“ Bendy. Benda se inspiroval např. Eduardem Albertem Meierem. Meierova skupina se však od Vesmírných lidí distancuje. Na rozdíl od Imanuelitů, jsou Vesmírní lidé společnosti neškodní.

5.3.1 Nová náboženská hnutí působící v ČR

Není reálné vypsát a popsat všechna nová náboženská hnutí působící na našem území, proto zde uvádím pouze seznam nejznámějších, nejrozšířenějších či nezajímavějších hnutí které u nás působí.

Hnutí Hare Krišna (ISKCON)

Hnutí Hare Krišna vychází z idee mystika Šrí Čajtanja Maháprábhu (1486 – 1534), který tuto myšlenku rozvíjel v Bengálsku (které se rozprostírá na dnešním území Bangladéše a části Indie) na počátku 16. století. Na základě této idee utvořil svoje učení lékárník z Kalkaty vystupující pod jménem A. C. Bhaktivédánta Svámí Prabhupáda. Roku 1965 odcestoval tento muž do USA a začal šířit myšlenku svého učení. Ve svých 70. letech v roce 1966 založil International Society for Krishna Consciousness (odtud tedy zkratka ISKCON). Dnes je hnutí známo spíše pod jménem Hnutí Hare Krišna. Prvními členy byli tohoto hnutí byli členové hippies.

Již roku 1968 se vydalo šest členů Hare Krišna na misijní cestu do Velké Británie. Tam zaujali svým pestrobarevným oblečením, písněmi a celkově nekonfliktním stylem života. Hnutí od samého počátku podporoval člen kapely Beatles George Harisson a dokonce s nimi nahrál jejich mantru s názvem Hare Krišna. Tato píseň se stala velkým hitem a pomohla k zpopularizování tohoto hnutí. Podle posledního sčítání lidu se k Hnutí Hare Krišna hlásí pouze 675 lidí. Přesto patří mezi ty nejznámější. Důvodem je pravděpodobně to, že na ulici města rozhodně nejdou přehlédnout. Celkem má Hnutí Hare Krišna podle některých zdrojů až jeden milion stoupenců.

Učení Hare Krishna je velmi komplikované. Vychází z hinduismu, přesněji z vaišnavského odnoží. Členové uznávají reinkarnaci a karmu. Musí se řídit několika nařízeními a mezi ne patří zákazy konzumace masa, ryb, vajec, čaje, kávi, tabáku, alkoholu, jakýchkoliv drog. Dalším zákazem je hraní hazardních her. Sex je dovolen pouze v manželství a to za účelem plození dětí.

Ovšem i Hnutí Hare Krišna se nevyhnulo skandálům. Hlavní guru pro Velkou Británii začal používat k meditacím LSD a také měl sex se svými žáčkami. Byl z řad

Hare Krišna vyloučen a stal se guruem nejrozšířenějšího nového náboženského hnutí ve VB, tedy New Age. Tam mu jeho psychicky narušený žák roku 1987 usekl hlavu sekáčkem. I takovéto skandály muselo hnutí přestát.

Neshody uvnitř Hnutí Hare Krišna vedlo k velkým sporům a vyústilo v rozdělení na několik frakcí.

Svědkové Jehovovi

Svědkové Jehovovi, jsou celosvětovým hnutím, které vzniklo v 70. letech 19. století v USA. Přestože toto hnutí vzniklo tedy poměrně dávno, můžeme ho řadit mezi nová náboženská hnutí. Vyvinulo se z adventistického hnutí, které očekává druhý příchod Kristův a tedy i zánik světa neboli armagedon. Svědkové Jehovovi, mají dosti společných rysů s protestanty, ale nepovažují se za ně. Neslaví Vánoce ani jiné svátky, protože jejich původ vidí v pohanských tradicích. Na jejich budovách nenajdeme žádné kříže, či jiné znaky, protože tyto symboly považují za modlářství. Samotný název tohoto hnutí vychází z původních textů bible, kde se bůh označoval několika způsoby. Jedním z nich bylo označení JHVH. Dochovaly se pouze tyto čtyři samohlásky, ovšem souhlásky, které se nepsaly se nedochovaly. Špatným vyslovováním se ujal název Jehova či Jahve.

Svědkové Jehovovi mají, jako každé nové náboženské hnutí, několik charakteristik, či pravidel. Prvním z nich je v dnešní společnosti velmi kontroverzní, a to odmítání krevních transfúzí. To přináší velké komplikaci při léčení pacientů tohoto vyznání. Dlouho platil také zákaz očkování. Ten byl naštěstí zrušen a byla povolena i transplantace orgánů. Další charakteristikou je odmítání sloužit v armádě a brát do ruky zbraň. Svědkové Jehovovi byli persekuováni jak, za druhé světové války, kdy byli shromažďováni do koncentračních táborů, tak například u nás za dob komunistického Československa, kdy byli zavíráni do vězení, většinou pro jejich odpor k armádě a neúctě k autoritám vyjadřujícím stát. V ČR se podle posledního sčítání lidu hlásí ke Svědkům Jehovovím 13 097 lidí. Oficiální registrace v České republice proběhla roku 1993. Svědkům Jehovovím, jsou uznána všechna zvláštní práva. Tedy např. vyučovat náboženství, provádět sňatky, zpovědní tajemství atd. Toto hnutí má také nárok na spolufinancování ze státního rozpočtu, ale tyto peníze nečerpá.

Celosvětově existuje přes 107 000 sborů tohoto hnutí s více než sedmi a půl miliony členů.

Církev československá husitská

Jedná se o nové křesťanské náboženské hnutí. Bylo založeno 8. ledna 1920. Jedná se o původní Česko – slovenské hnutí, které mělo svůj vliv většinou na území Čech a na území Slovenska fungovalo spíše pro Čechy žijící na Slovensku. Tato křesťanská církev se hlásí k odkazu Mistra Jana Husa a jeho učení. V posledním sčítání lidu se k Církvi československé přihlásilo 39 276 lidí. Tato církev se potýká s úbytkem členů. V roce 1921 se k ní hlásilo 523 232 lidí, což bylo 5,23% obyvatel. V roce 2001 to bylo 99 103 lidí, což bylo 0,97% obyvatel ČR. Církev je založena na principech protestantismu. Církev československá husitská patří mezi sedmnáct církví, či náboženských společností, které jsou spolufinancovány ze státního rozpočtu. Na začátku 21. století musela církev čelit několika skandálům. Uvnitř církve se navzájem obviňovali vysoce postavení hodnostáři z nejasného hospodaření a zpronevěř. Na základě těchto obvinění provedlo Ministerstvo kultury v roce 2011 audit hospodaření Církve československé husitské. V účetnictví našli chyby s nakládáním se státními penězi ve výši osmi milionů korun. Šetření v době psaní nebylo uzavřeno.

Apoštolská církev

Je zástupcem letničních sborů u nás. Byla zaregistrována až v roce 1989. První letniční sbory u nás začali neoficiálně vznikat v roce 1910. Letniční sbory dávají velkou váhu osobním zkušenostem s Bohem, které vzniká při křtu Duchem Svatým v období Letnic. Letnice jsou křesťanským svátkem, který se oslavuje 50 dní po Velikonocích. V České republice se podle sčítání lidu z roku 2001 hlásilo k Apoštolské církvi 4565 osob, v posledním sčítání lidu z roku 2011 je to pak 4934 osob. Můžeme si tedy všimnout mírného nárůstu. Apoštolská církev patří mezi 17 státům podporovaných náboženských společností a církví.

Scientologie

Scientologie je jedno ze světově nejznámějších nových náboženských hnutí. Jako jedno z mála, si vypracovalo vlastní učení a není založeno přímo na žádném jiném náboženství. Samozřejmě jsou tu opakující se prvky, které se už dávno objevily, ovšem jako celek můžeme říci, že vychází z nové idee. Zakladatelem scientologie je L. Ron Hubbard, který ve Spojených státech amerických roku 1950 vydal knihu *Dianetics: The Modern Science of Mental Health*. Název Scientologie pochází z roku 1951. Mnoho lidí neuznalo Scientologii jako náboženství a například v Německu je mu odepřen status náboženského společenství. Spolkový pracovní soud rozhodl že, Scientologie nevyhovuje tomuto statusu protože jejich zájmem je maximalizace zisku.

Ve sčítání lidu z roku 2011 se k Scientologické církvi přihlásilo pouze 374 občanů České republiky. Odhadnou kolik členů mají Scientologové dohromady po celém světě je těžké odhadnout, protože zdroje se velmi liší. Sama Scientologická církev uvádí, že má více než 9 milionů členů po celém světě. Ovšem většina odborníků se shoduje, že to není možné. Na příklad anketa City University of New York ukazuje, že odhadovaný počet členů Scientologické církve v USA je „pouze“ 55 000. Odhady ukazují na maximální počet jednoho milionu členů na celém světě.

Scientologové jsou často obviňováni z takzvaného Brainwashingu, tedy z vymývání mozku. Tyto obvinění nebyli potvrzeny.

5.4 Rizika a nebezpečí

Sekty jsou součástí lidstva od samého počátku lidstva samého. Počet sekt, které jsou nebezpečné sobě a okolí roste v dobách, kdy je silnější potřeba náboženského cítění. Mezi tyto doby můžeme zařadit např. doby nepokojů, válek, hladomorů a jiných situací kdy lidé hledají pomoc „shora“.²⁵

Přestože naprostá většina nových náboženských hnutí není nebezpečná svému okolí a naopak se snaží změnit svět k lepšímu pomocí různých charit, diakonií a sbírek,

25 PORTERFIELD, Kay, Marie, O sektách, Praha, 1997, ISBN 80-7106-233-2

najdou se bohužel i taková, která nebezpečná jsou. Lidé mají tendenci zobecňovat, a tak pro mnohé jsou všichni nábožensky založení lidé nedůvěryhodní fanatici. Přesto si uveďme alespoň ty nejznámější události, které dokazují, jak může být nebezpečná manipulace lidí v sektách.

5.4.1 Události ve světě

Jedním z nejznámějších příkladů je konec sekty, která se nazývala Peoples Temple, u nás překládáno, jako Svatyně lidu. Toto hnutí bylo založeno roku 1955 v USA. Duchovním vůdcem tohoto hnutí se stal reverend James Warren Jones. Kázání tohoto člověka, který o sobě již tradičně tvrdil, že je mesiáš a vyvolený, byla velmi často politicky motivována. Roku 1977 se Jones rozhodl přesunout celou komunitu hnutí do Guayany, kde vybudovali komunitní osadu Jonestown. Zde se snažili vytvořit dokonalou beztrždní společnost, kde jsou si všichni rovni. Agenti FBI, kteří toto hnutí pozorně sledovali, získali důkazy o týrání a dalších činech, které byli v rozporu s pojetím práv a svobod. Proto byla vyslána do Jonestownu komise v čele s kongresmanem Leem Ryanem, která měla posoudit stupeň nebezpečí které toto hnutí způsobuje svým členům a okolí. Návštěva se uskutečnila 17. listopadu a vše proběhlo v pořádku. Při druhé návštěvě hned druhý den 18. listopadu 1978, několik členů požádalo kongresmana aby jim pomohl utéct z Jonestownu. Kongresman těmto uprchlíkům chtěl vyhovět a okamžitě je vzal na letiště. Tam se ale strhla přestřelka, při které přívrženci Peoples Temple zastřelily kongresmana Ryana, čtyři novináře a jednu bývalou členku hnutí. Dalších jedenáct lidí bylo zraněno. Po tomto činu si reverend Jones uvědomil, že nemají šanci na přežití, proto si všechny zavolal a pronesl kázání se záměrem přesvědčit všechny obyvatele Jonestownu k sebevraždě. A opravdu. V ten den přišlo o život 913 lidí, včetně 260 dětí. K sebevraždě použili kyanid a silné prášky proti bolesti, které smíchali s limonádou. Do 11. září 2001 se jednalo o nejtragičtější událost co do úmrtí amerických civilistů.

Dalším příkladem může být hnutí tzv. Davidánů. V roce 1981 se stal členem této sekty David Koresh. Po několika pokusech se mu podařilo dostat se do vedení této

sekty. Celou sektu přesunul na ranč poblíž městečka Waco v Texasu. Koresh se začal považovat za proroka, který přivede svět do apokalypsy. Z ranče začal budovat pevnost a hromadně skupoval zbraně. Tou dobou se dostal do hledáčku ATF (United States Bureau of Alcohol, Tobacco, and Firearms) a FBI. 28. února 1993 se ATF rozhodl provést razii na tomto sídle Davidánů. Výsledkem byla přestřelka která skončila devatenácti zraněnými a čtyřmi mrtvými na straně ATF a pěti mrtvými na straně Davidánů. Obléhání trvalo dalších 51 dnů, tentokrát už pod taktovkou FBI. Všechno vyústilo 19. dubna 1993 kdy byl autorizován těžký útok na ranč, směřující k zatčení Koreshe a dalších členů hnutí. Než se ozbrojené síly stačily dostat do centra objektu, celou budovu zachvátil požár. Při tomto finálním útoku na ranč, zemřelo 76 Davidánů (včetně dětí a těhotných žen) a 6 agentů ATF. Nejvíc obětí má na svědomí právě požár. Většina vyšetřovatelů se přiklání k názoru, že požár vznikl záměrně, a že ho založil sám David Koresh, který v domě také uhořel. Dnes na místě ranče stojí malá kaplička, která připomíná děsivé události, které se zde udály.

5.4.2. Události v ČR

Ani Česká republika nezůstala zcela uchráněna před podobnými událostmi, přestože, se ve srovnání se světem jedná pouze o malé incidenty.

Mezi nejznámější případ u nás patří sekta takzvaných Imanuelitů. Tuto sektu založil v roce 1991 Jan Dietrich Dvorský. Podle jeho slov si po prostudování učení Oskara Bernhardta, (zakladatel hnutí grálu, který předpověděl, že přijde další Mesiáš), uvědomil, že právě on Jan Dvorský je tímto Mesiášem. Další přízviska tohoto Mesiášství jsou Syn člověka neboli Parsifal Imanuel. Se svojí partnerkou Lucií Dvorskou, dcerou známé herečky Mileny Dvorské, sepsal knihu *Syn člověka, Mesiášovo živé Slovo k všenápravě světa*. V této knize popsal svojí teorii převrácenství, která se stala velmi populární. V roce 1993 se začal okruh příznivců rozšiřovat a vznikla komunita, která začala žít v několika domech na Hořovicku. Mezi nebezpečné faktory, které tato skupina vyznávala patří zejména jejich životní styl. Děti nesměly být posílány do školy, neexistovalo přivolání lékaře. Jejich životní úroveň byla velmi nízká a potravu většinou představoval jeden rohlík denně a odvar z dubové kůry. Dvorský také podvedl

několik lidí tím, že je nechal odevzdat všechny peníze a poté je ze své sekty vyloučil. Několik lidí se pokusilo po vyloučení spáchat sebevraždu, protože Dvorský jim řekl, že jediným způsobem jak se spasit, je „odložit své tělo“. Policie začala Dvorského stíhat po tom, co se prokázalo, že jedna z žen potratila protože odmítl zavolat lékařskou pomoc. Také ho čekalo obvinění ze zanedbávání rodičovské péče, protože odmítal posílat děti do školy. Od roku 1995 je Jan Dietrich Dvorský na útěku společně se svojí ženou a čtyřmi dětmi.

Další velmi aktuální případ řeší policie v souvislosti se zneužíváním studentek. Hlavním aktérem tohoto případu je Jaroslav Dobeš, zvaný Guru Jára, Óm nadsamec, Guru Anahdán. Jedná se o spisovatele, fotografa, cestovatele, horolezce, mystika, duchovního učitel. Dobeš se zúčastnil několika seminářů New Age. Po několika letech začal své semináře vést sám a stal se oblíbeným. Měl i několik set aktivních stoupenců. To vše by bylo v naprostém pořádku. Spor se vede o jeho tajnou zasvěcovací techniku zvanou odháčkování. Jedná se o odproštění ženy od jejích bývalých partnerů pomocí styku právě s Guru Járrou. Počet takto odháčkovaných žen se může pohybovat až kolem 110. To jestli dívky s tímto souhlasily, nebo byli vmanipulovány je hlavním předmětem právnických sporů a několikanásobného policejního vyšetřování. V současné době vyšetřování pravděpodobně pokračuje.

6 ROZDÍL MEZI NNH A CÍRKVÍ

Na začátku je potřeba říci, že při srovnávání nových náboženských hnutí a církví je potřeba brát NNH v negativním smyslu. Tedy srovnávat s církvemi bude tato práce nová náboženská hnutí, která můžeme označit za sekty či kulty. Je důležité si toto uvědomit, protože velmi často můžeme narazit na nová náboženská hnutí, která přímo jsou církvemi.

Sekta mezi sebou nesnese lidi, kteří kriticky hodnotí oficiální učení. Jakmile někdo zpochybní černobílé vidění vedení, musí odejít. I v církvích jsou samozřejmě lidé, kteří vidí neradi, že někdo myslí samostatně. Fakticky tam ale takoví lidé zůstat mohou, mohou se považovat za členy církve a i sama církev je za své členy považuje.²⁶

Vždy když se jedná o chování lidí, tak není možné přesně a černobíle popsat tento jev. Stejně tak nejde určit přesně rozdíl mezi církví a sektou. Mohlo by se zdát že se jedná o antonymum, ale není tomu tak. Linie mezi těmito prvky je velmi tenká. Nikdo například nemůže vyloučit, že se v nějaké církvi objeví prvky sektářství. Hlavní můžeme spatřit rozdíl v přijímání nových názorů a obzorů, které jsou v církvích vítány, kdežto v sektě je zakázáno o čemkoliv pochybovat. Další rozdíl můžeme spatřit ve vedení. Církev dává v podstatě možnost každému, kdo splní určité požadavky a je zvolen za předem jasných podmínek, aby se stal jedním z řídicích prvků církve. U sekty je tomu jinak. Tam se do vedení dostane jednotlivec či skupina, která je autoritářská a nedovolí jakýkoliv demokratický prvek při volbě či odvolání jeho samého či celé skupiny. Mezi další rozdíl patří jistě samotné učení víry. V církvi se může stát „učitelem víry“ každý kdo splní vzdělávací podmínky. V sektě může učit víru pouze ten, kdo je podle sekty nějakým způsobem výjimečný (většinou prorok nebo přímo bůh). Dalším velmi podstatným rozdílem je možnost svobodného odchodu. Zatímco členství v církvi není problém zrušit či pozastavit, ze sekty velmi často nejde vystoupit. V rámci

²⁶ KOUČKÁ, Pavla, Proč podléháme sektám?, Psychologie dnes, říjen 2007, č. 10, 13. ročník, ISSN 1212-9607

rozdílu sekt a církví z hlediska hospodaření se jedná o velmi výrazný rozdíl. Hospodaření církví je většinou založeno na dotacích státu, dobrovolných příspěvcích svých členů, výdělků z pronájmů kostelů a budov, fondů a jiných příjmů založených na dobrovolnosti či demokratických principech. Tyto peníze jsou potom použity na umoření provozních nákladů církve a zaplacení zaměstnanců a pokud jsou přítomny finance z veřejných rozpočtů, potom tyto výdaje podléhají kontrole státu a veřejnosti. Sekty často při vstupu odeberou nově přichozímu veškerý majetek a další jeho práci, či výdělek odevzdává přímo sektě, potažmo jejímu vedení. Peníze takto vybrané většinou slouží k blahobytu pouze nejvýše postavených členů sekty. Příjmy sekt jsou většinou omezeny na zabavování majetku nově přichozích členů nebo na příjmy z nelegální činnosti jako je například obchod s drogami či zbraněmi. Tyto peníze podléhají pouze vedení sekty a může s nimi nakládat podle svého uvážení.

Tabulka č.2: Rozdíly mezi sektou a církví

	SEKTA	CÍRKEV
Velikost:	malá	větší až velká
Vztah k ostatním skupinám:	odmítavý	tolerantní
Duchovní:	malé vzdělání, nespecializovaný	vzdělaný, specializovaný
Doktrína:	doslovná interpretace posvátného písma	liberální interpretace
Vztah k okolní společnosti:	odmítavý	vstřícný

Zdroj: Vlastní zpracování podle Václavíka a Lužného

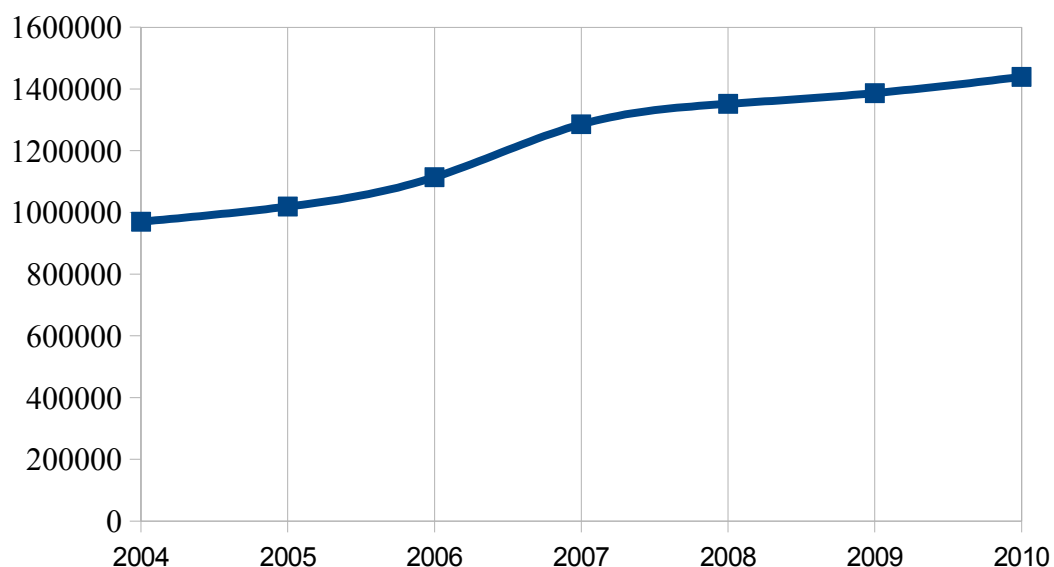
7 FINANCOVÁNÍ A EKONOMIKA NNH

V ČR se můžeme setkat s novými náboženskými hnutími, které jsou financovány z veřejných rozpočtů, ale také s takovými hnutími, které jsou naprosto soběstačné ve svém hospodaření. U těch z nich, které jsou financovány z veřejných rozpočtů, máme představu o tom, jakým způsobem toto hnutí hospodaří, protože podle zákona má povinnost předkládat výroční zprávy a jejich účetnictví podléhá auditům Ministerstva kultury. U hnutí, kam neputují peníze z veřejných rozpočtů a jedná se o naprosto soukromé organizace, je přirozené, že mnoho informací o jejich hospodaření nemáme. Tyto informace si tato hnutí chrání. Téma financování nových náboženských hnutí uniká pozornosti velmi dlouho. Z mojí korespondence s odborníky na nová náboženská hnutí Doc. PhDr. Zdeňkem Vojtíškem Th.D. a Doc. ThDr. Ivanem Odilo Štampachem, jsem se dozvěděl, že zatím nikdo na toto téma nevydal komplexní literaturu ze které by se dalo čerpat. Základní principy ovšem zůstávají podobné.

Stejně jako v minulosti nejčastějším způsobem příjmů nových náboženských hnutí, které nečerpají finance ze státních rozpočtů, jsou příspěvky od vlastních členů. Nikdy nejsou lidé tak ochotni se vzdát svých peněz, než pokud se jedná o náboženské účely. Tyto příspěvky od vlastních členů mohou nabývat samozřejmě různou podobu. Můžeme se setkat s takzvaným desátkem o kterém se mluví už v Bibli. Jedná se o desetinu z celkových příjmů, kterou člen odevzdává. Samozřejmě se může jednat i o část jinou než deset procent. U některých ortodoxnějších hnutí a sekt se můžeme setkat s odevzdáním veškerého majetku při vstupu. Dalším způsobem tohoto příspěvku může být například neplacená práce pro hnutí. Pro některá hnutí je tento způsob financování velmi výhodný. Stále totiž platí, že kdo se podílí víc na příjmech hnutí, tím výš na pomyslném žebříčku je v tomto sociálním prostředí. Mezi další příjmy těchto hnutí jsou patří firmy, které tato hnutí řídí. Tady je ovšem možnost zjistit o které firmy se jedná velmi malá.

Průměrně od roku 2004 do roku 2010 poskytl stát na financování církví a náboženských společností každoročně 1 223 717 714,- Kč.

Graf č. 1 Vývoj poskytnutých financí státem na církve a náboženské společnosti od roku 2004 do roku 2010 (v tis. Kč)

Zdroj: Vlastní zpracování podle informací MKČR.

7.1. Finanční zdroje a ekonomika Apoštolské církve

Apoštolská církev je oprávněna k využití zvláštních práv. Musí proto plnit určitá nařízení (viz výše), aby měla nárok na veřejné finance. Apoštolská církev v roce 2010 využila těchto práv:

Tabulka č. 3 Využití zvláštních práv Apoštolské církve

Vyučování náboženství na státních školách	Počet škol: 6
Vykonávání duchovenských služeb ve vazbě a ve vězení	Počet pověřených duchovních na tuto službu: 5
Vykonávání duchovenských služeb v ozbrojených silách ČR	Počet pověřených duchovních na tuto službu: 1
Financování podle zvláštního právního předpisu	Obdržena dotace ve výši 48 924 (v tis. Kč)
Konání obřadů, při nichž jsou uzavírány církevní sňatky	Uzavřeno 71 církevních sňatků

Zdroj: vlastní vypracování podle výroční zprávy za rok 2010

Rok 2010 ukončila Apoštolská církev se ztrátou **1 137 000,- Kč**. Náklady celkem tvořily 67 706 000,- a výnosy 66 569 000,-

Tabulka č. 4 Přesnější rozdělení nákladů (v celých tis. korunách)

Spotřebované nákupy celkem	1 659
Služby celkem	3 545
Osobní náklady celkem	59 375
Daně a poplatky celkem	30
Ostatní náklady celkem	1 198
Odpisy, prodaný majetek, tvorba rezer a opr. položek celkem	1 064
Poskytnuté příspěvky celkem	835

Zdroj: Vlastní zpracování podle finanční zprávy za rok 2010

Tabulka č. 5 Přesnější rozdělení výnosů (v celých tis. Korunách)

Tržby za vlastní výrobky	742
Ostatní výnosy celkem	776
Přijaté příspěvky celkem	16 127
Provozní dotace celkem	48 924

Zdroj: Vlastní zpracování podle finanční zprávy za rok 2010

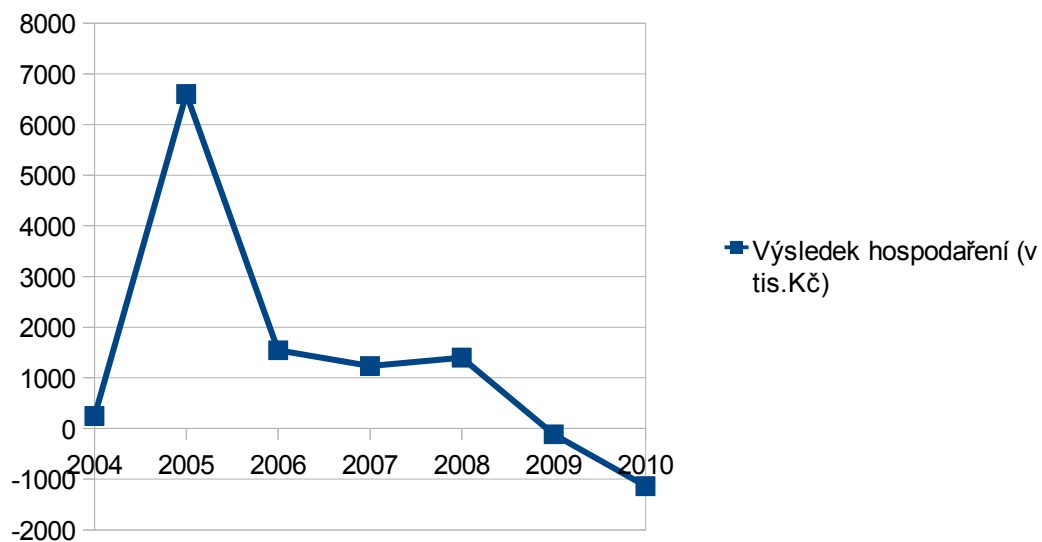
Ze státního rozpočtu byla přijata dotace ve výši 48 924 000,- Kč. V České republice se podle sčítání lidu 2011 k Apoštolské církvi hlásí 4934 členů. To znamená, že dotace dosahovala zaokrouhleně 9916 Kč na jednoho člena. Od roku 2004 do roku 2009 pracovala Apoštolská církev vždy na konci roku se ziskem. S příchodem roku 2009 se situace změnila. Začalo to mírnou ztrátou 113 000 Kč a pokračovalo již ztrátou velmi notnou 1 137 000 Kč v dalším roce.

Tabulka č. 6 Sledování výsledku hospodaření Apoštolské církve od roku 2004 do roku 2010.

Rok	Výsledek hospodaření (v tis.Kč)
2004	245
2005	6601
2006	1544
2007	1234
2008	1398
2009	-113
2010	-1137

Zdroj: Vlastní zpracování podle finančních zpráv 2004 – 2010

Graf č. 2 Vývoj hospodaření od roku 2004 do roku 2010 graficky.

Zdroj: Vlastní zpracování podle finančních zpráv

7.2. Finanční zdroje a ekonomika Mezinárodní společnosti pro vědomí Krišny (ISKCON)

U nás je toto hnutí známo spíše pod názvem Hare Krišna. Po roce 1989 bylo Hnutí Hare Krišna zapsáno v ČR jako občanské sdružení. V roce 2002 se Hare Krišna zaregistrovalo u Ministerstva kultury ČR jako náboženská společnost. Mezinárodní společnost pro vědomí Krišny nemá přístup k zvláštním právům. Tato náboženská společnost si zajišťuje financování výhradně z vlastních prostředků. Podle zápisu z jednání MKČR a zástupců ISCKONu vyplývá, že v roce 2006 měl ISCKON šest duchovních, kteří nebyli v pracovním poměru. Dalo by se říci, že většinu příjmů tvoří příspěvky a dary členů a sympatizantů tohoto hnutí. Hnutí Hare Krišna se ale věnuje i podnikatelské činnosti. Mezi jejich výdělečnou činnost patří obchody s indickým zbožím, vegetariánské restaurace, internetový obchod a zemědělská farma Krišnův dvůr. Tři restaurace a jeden obchod nalezneme v Praze. Jedna restaurace je v Olomouci. Internetový obchod funguje na stránkách Jamuna.cz. Tento obchod nabízí produkty z farmy Krišnův dvůr a další předměty spojené s hnutím Hare Krišna. Jejich nabídka zahrnuje knihy, přírodní kosmetiku, potraviny, aroma zboží, audio a video nahrávky, dárkové předměty. Zvláštní pozornost si zasluhuje farma Krišnův dvůr, kterou hnutí provozuje poblíž Benešova. Jedná se o ekologickou farmu, která měla status ekofarmy a získávala tak dotace od Ministerstva zemědělství. Udržení tohoto statusu bylo ovšem velmi administrativně náročné, a tak se hnutí rozhodlo znovu o tento status nežádat. Kvalita ekologického zemědělství na této farmě dokonce přiměla Českou zemědělskou univerzitu k uspořádání exkurze. Na této farmě pracují dobrovolně členové hnutí, ale i drogově závislí, alkoholici a jiní lidé na okraji společnosti, kterým se snaží toto hnutí pomoci. Na otázku zda je farma finančně soběstačná přišla odpověď, že ano. Farma totiž má k dispozici kromě orné půdy také mlýn a restauraci. Krišnův dvůr se nachází u Benešova.

Dalo by se říci, že hnutí Hare Krišna je naprosto soběstačné. Většina rodin, které se k tomuto hnutí hlásí žijí normální společný život, pracují a dodržují jejich zásady. Většinu potravin si pěstují nebo kupují od společností zřizovaných tímto hnutím. Jejich způsob života je velmi nenákladný.

7.3 Finanční zdroje a ekonomika Svědků Jehovových

V České republice se k tomuto hnutí přihlásilo 13 097 lidí v posledním sčítání lidu z roku 2011. Celý název zní Náboženská společnost Svědkové Jehovovi. Pod tímto názvem se roku 1993 registrovali u Ministerstva kultury (Svědkové Jehovovi, zde působí již dlouho, ale komunisté zakázali činnost tohoto hnutí). Tato společnost má oprávnění ke všem zvláštním právům, které udává zákon. Mohou tedy svou věrouku vyučovat na školách, působit ve vězeních a armádě a v neposlední řadě mají také nárok na financování z veřejných rozpočtů. Náboženská společnost Svědkové Jehovovi, se rozhodla pro nečerpání těchto prostředků. Většina finančních zdrojů Svědků Jehovových pochází z prodeje literatury. Dalším zdrojem jsou finanční dary a bezplatná práce členů. V ČR je evidováno okolo 250 sborů Svědků Jehovových a každý z nich působí, jako samostatná právnická osoba. Základním kamenem tohoto hnutí, je práce zdarma, příspěvky a literatura. Všichni kazatelé, kteří zde působí, tak činí bez nároku na mzdu. Místa, kde se Svědkové Jehovovi scházejí, nazývají Království. V každém Království je schránka na příspěvky. Nikde není určeno kolik kdo má poskytovat finančních prostředků a spoléhá se na svědomí každého Svědka. Tento systém jak se zdá zatím funguje perfektně. Tyto příspěvky pak slouží k úhradě provozních nákladů Království a celého sboru. Pokud je potřeba cokoli opravit, pořídit, postavit atd a členem sboru je někdo, kdo je toto schopen udělat, většinou poskytne sboru vše zadarmo. Velmi zajímavým způsobem vyřešily Svědkové Jehovovi distribuci a tisk literatury. Po celém světě jsou rozmístěny takzvané Bétely. Jedná se o budovy, více budov nebo dokonce čtvrtě, kde bydlí Svědkové Jehovovy. V těchto bétélech jsou umístěna administrativní centra, komunitní centra a velké tiskárny, které samozřejmě zdarma obsluhují kazatelé a členové hnutí. V těchto tiskárnách pak tisknou ony známé časopisy Strážná věž, Probud' se!, Bible a další tiskoviny. Pokud vezmeme tiskovinu nejznámější je to samozřejmě Strážná věž. The New York Review of Magazines uvádí, že Strážná věž vychází v nákladu okolo 40 milionů výtisků měsíčně a stává se tak tiskovinou s největším nákladem na světě.²⁷ Překlady do 180 jazyků překládají dobrovolníci. Strážná věž pro ČR je tištěna v Německu. Svědkové poskytují veřejnosti

27 MEARES, Joel. The Most Widely Read Magazine in the World. In: *The New York Review of Magazines* [online]. New York, Thursday, May 13th, 2010 at 12:01 am [cit. 2012-02-19]. Dostupné z: <http://nyrm.org/2010/05/13/the-most-widely-read-magazine-in-the-world/>

tento časopis zdarma. V praxi funguje distribuce takto: V podobně ohromných nákladech se finanční náklady na tisk pohybují okolo jedné koruny za jeden výtisk. Všechna pracovní síla, která pracuje na designu, textu, korekcích, tisku, překladu a distribuci veřejnosti, je zdarma. Svědkové Jehovovy si dokonce podle některých zdrojů vyrábějí vlastní papír. To znamená, že náklady jsou sraženy na naprosté minimum, ovšem pořád by se zde jednalo o prodělek, přestože ne velký. Jak tedy Svědkové Jehovovy promění prodávající věc v ziskovou záležitost? Jednoduše využijí mechanismu obětavosti svých členů. Pokud by totiž prodávali časopis veřejnosti, nikdo by si ho pravděpodobně nekoupil. Strážnou věž kupují přímo členové normálních sborů všude po světě a splňují tak požadavek, aby rozšiřovali svědectví. Není výjimkou že si jeden Svědek koupí dvacet výtisků. Cena je stanovena podle toho, kolik by pravděpodobně stál jeden výtisk na stáncích trafik. U nás se pohybuje cena okolo 20 Kč. To znamená, že Svědek odvede Biblické a traktátní společnosti Strážná věž (která časopis vydává) 400 Kč při koupi 20 výtisků. Náklady na tisk těchto 20 výtisků je cca 20 Kč a zisk 380 Kč. Jedná se tedy o celkem slušný business.

8 DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ

8.1. Předmět výzkumu

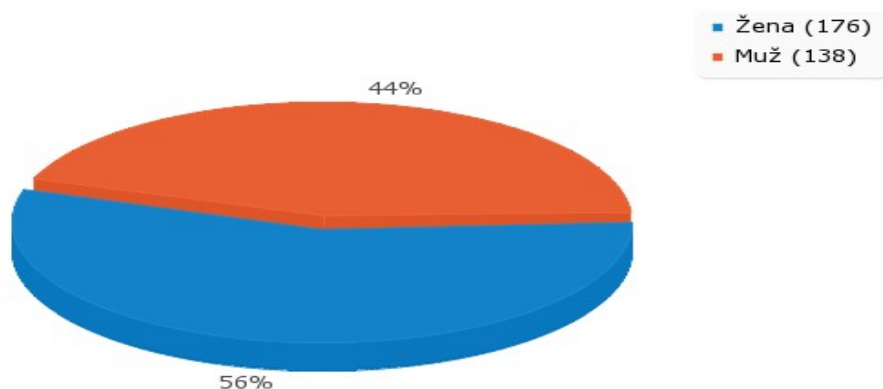
Předmětem výzkumu je zjištění jaké panuje povědomí o nových náboženských hnutích mezi dotázanými. Dotazníkové šetření probíhalo od 10. 2. 2012 do 17. 2. 2012. Na dotazník odpovědělo 314 lidí. Jedná se o anonymní dotazník vytvořený na serveru ČZU dotaznik.czu.cz, který je určen právě studentům, kteří vytvářejí dotazník například pro Bakalářskou práci. Rozdělení podle věku napovídá, že odpovídali spíše mladší lidé. Medián ve věkové struktuře je 22. Věkový průměr 26,36. Nejmladšímu respondentovi je 11 let a nejstaršímu 89 let. Čtyři dotázaní svůj věk nevyplnili.

Tabulka č. 7 Struktura respondentů podle věku – Odpovědi na otázku č. 12 Věk:

Počet	310
Suma	8173
Směrodatná odchylka	11,18
Průměr	26,36
Minimum	11
1. kvartil (Q1)	9,95
2. kvartil (medián)	22
3. kvartil (Q3)	28,25
Maximum	89

Zdroj: Vlastní výzkum

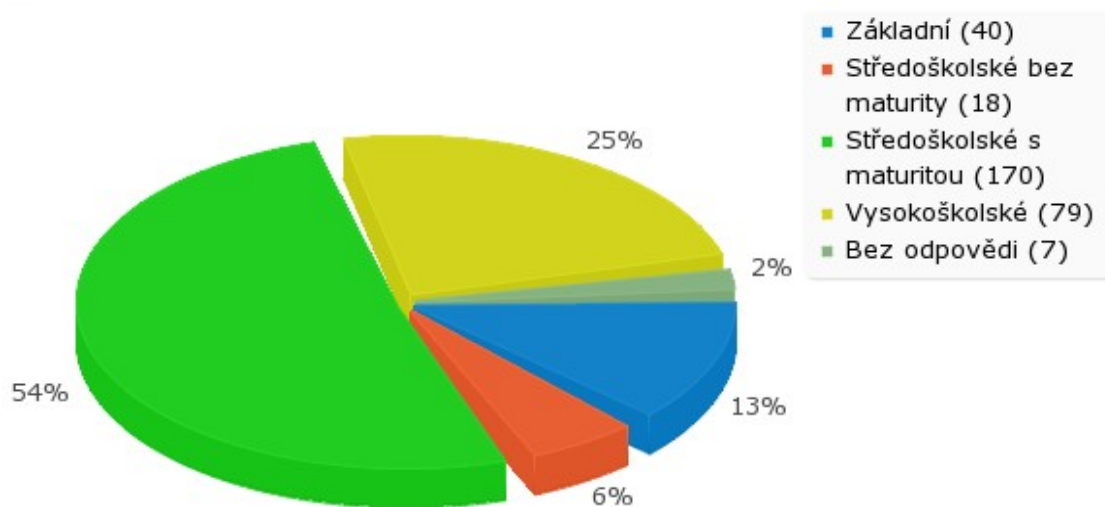
Graf č. 3 Struktura respondentů podle pohlaví – Odpovědi na otázku č. 11 Jste:

Zdroj: Vlastní výzkum

Dalším členěním je podle nejvyššího dokončeného vzdělání. Tuto otázku nechalo bez odpovědi 7 dotázaných. Ostatních 307 dotázaných vybíralo z možností: Základní, Středoškolské bez maturity, Středoškolské s maturitou, Vysokoškolské.

Graf č. 4 Struktura respondentů podle vzdělání – Odpovědi na otázku č. 13 Vaše nejvyšší dokončené vzdělání:

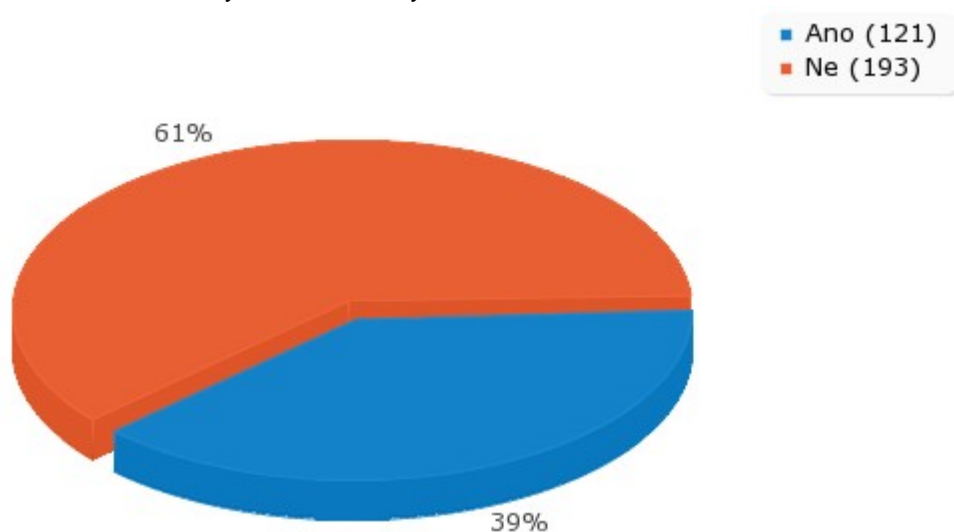

Zdroj: Vlastní výzkum

8.3. Výsledky výzkumu

Dotazník měl za cíl zjistit, jaké panuje povědomí o nových náboženských hnutích mezi dotázanými. Hypotézou je, že existují obavy z NNH a že většina lidí vidí hrozby v nových náboženských hnutích zvláště z důvodu nerozlišování rozdílů mezi sektou a novým náboženským hnutím a také nedostatečným studováním literatury s touto tematikou.

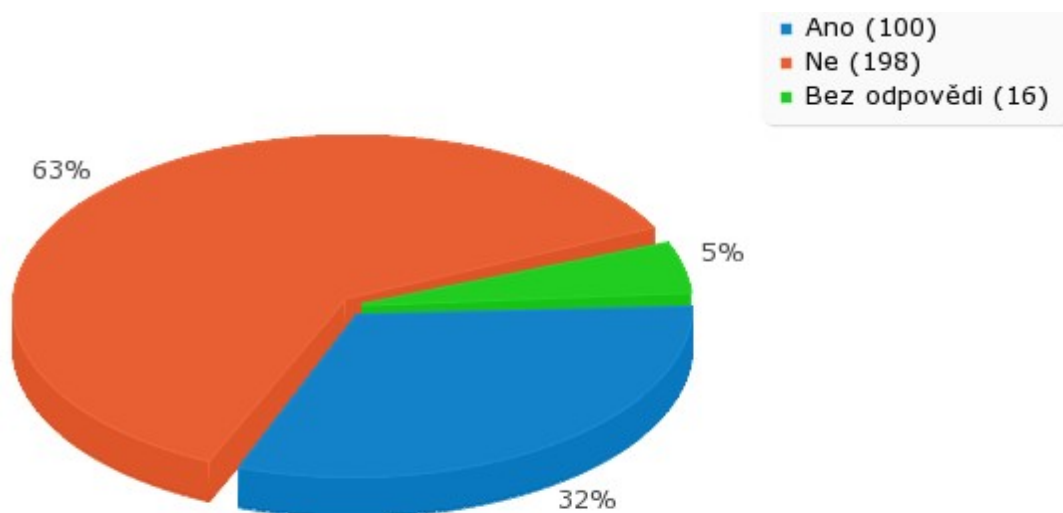
Graf č. 5 Odpovědi na otázku č. 1 Četl/la jste někdy literaturu zabývající se problematikou nových náboženských hnutí?

Zdroj: Vlastní výzkum

Tuto otázku zodpovědělo všech 314 dotázaných. 39% dotázaných někdy podobnou literaturu četlo a 61% nikdy nečetlo literaturu zabývající se novými náboženskými hnutími. Hypotézu o nedostatečné informovanosti a vzdělanosti v této problematice toto zjištění částečně potvrdilo, ovšem procento kladně odpovídajících bylo mnohem větší než jsem očekával.

Graf č. 6 Odpovědi na otázku č. 2 Jste věřící? (pokud nechcete odpovídat otázku vynechejte)

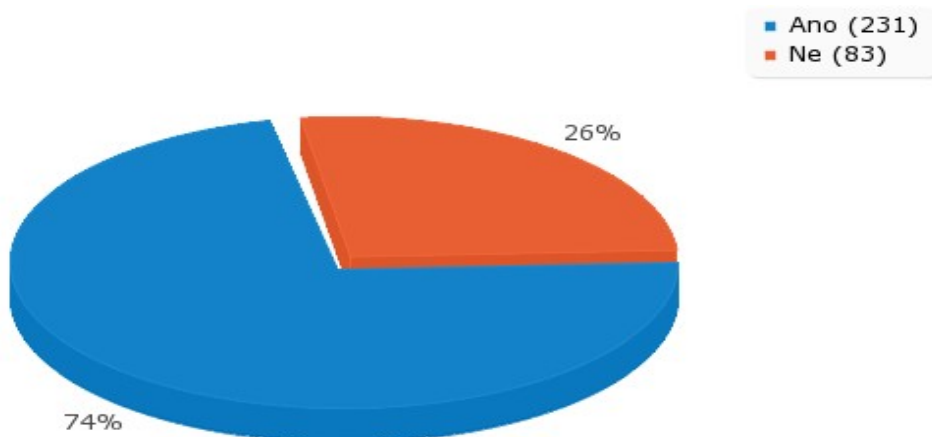

Zdroj: Vlastní výzkum

-

U otázky č. 2 jsem odpovídající přímo upozornil na možnost neodpovídat na tuto otázku, pokud je jim to nepříjemné. Tohoto využilo 16 z nich. 32% dotázaných uvedlo že jsou věřící, 63 % uvedlo že věřící nejsou a 5% neodpovědělo.

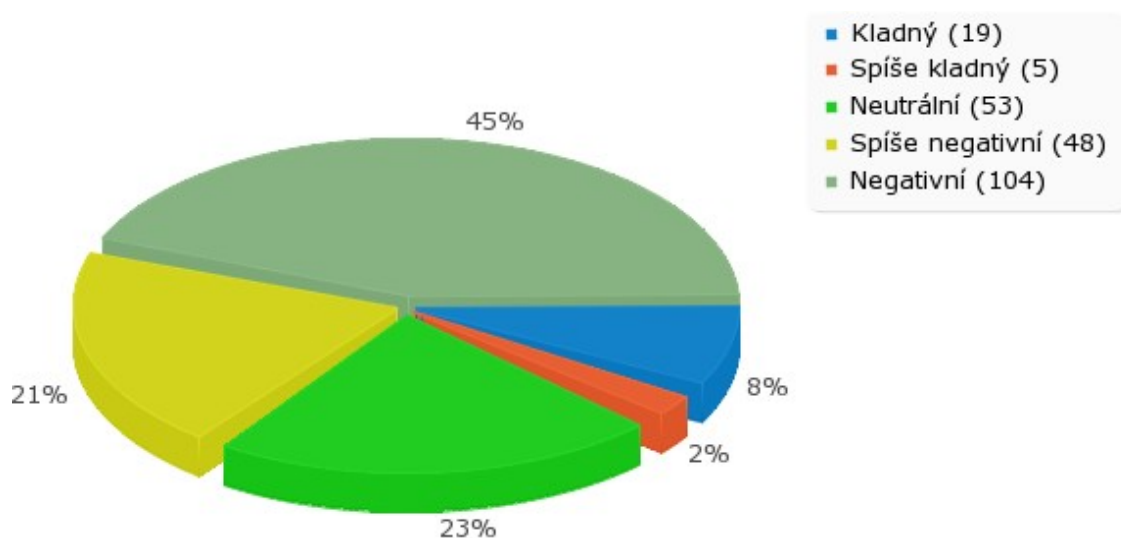
Graf č. 7 Odpovědi na otázku č. 3 Navštívili Vás někdy Svědkové Jehovovi a chtěli si s Vámi promluvit?

Zdroj: Vlastní výzkum

Svědkové Jehovovi navštívili podle odpovědí 74% všech dotazovaných. Zbýlých 26% nemá s tímto zkušenost.

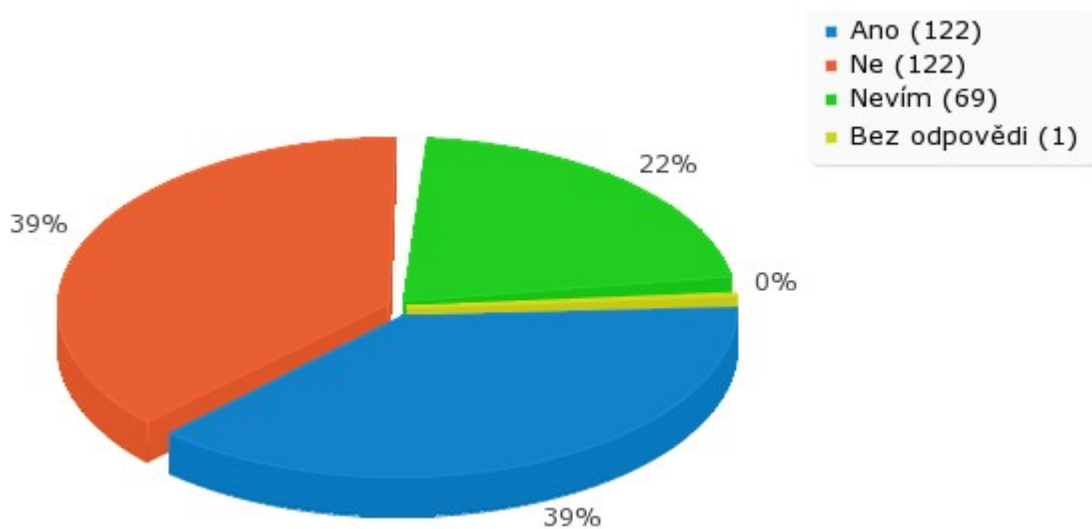
Graf č. 8 Odpovědi na otázku č. 4 Toto setkání ve Vás zanechalo pocit:

Zdroj: Vlastní výzkum

Otázka č. 4 byla přímo návazná na otázku č. 3, takže se zobrazila pouze v případě, že na otázku č. 3, bylo odpovězeno Ano. Tuto otázku tedy zodpovídalo 231 dotázaných. Z těchto 231 dotázaných dva otázku neodpověděli. Výsledkem je tedy statistika z 229 odpovědí. 8% lidí mělo ze setkání se Svědky Jehovovými kladný pocit, 2% lidí měli spíše kladný pocit, 23% mělo pocity nijaké, neutrální, 21% mělo pocity spíše negativní a celých 45% mělo pocity přímo negativní.

Graf č. 9 Odpovědi na otázku č. 5 Vidíte rozdíl mezi novým náboženským hnutím a sektou?

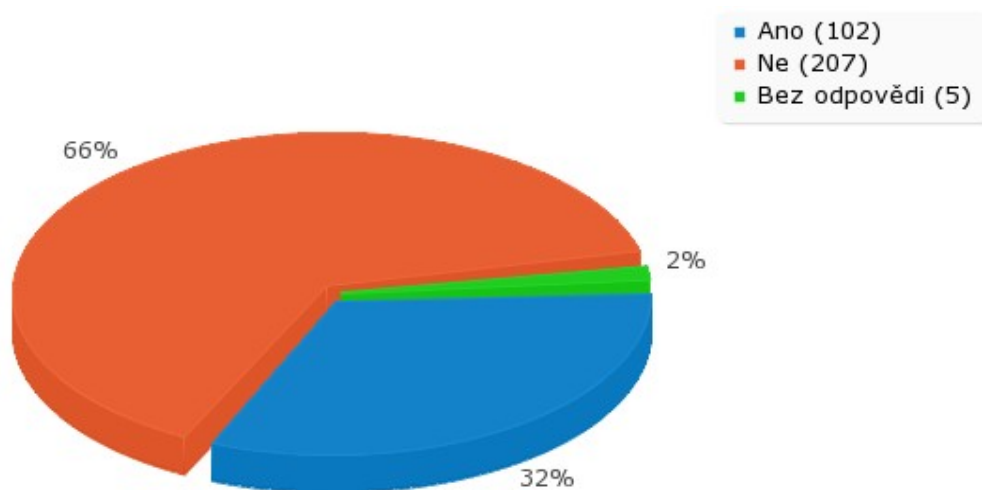

Zdroj: Vlastní výzkum

Otázku odpovědělo 313 lidí. Jeden dotazovaný tuto otázku vynechal. 39% dotázaných rozděluje mezi nnh a sektou. Zároveň 39 % toto nečiní. 22% neví a 0,32% (po zaokrouhlení 0% v grafu) odpověď vynechalo.

Otázky 6, 7, 8 jsou mezi sebou provázané a jsou sestaveny tak, aby další se zobrazila pokud odpověď na předchozí tuto otázku umožňuje.

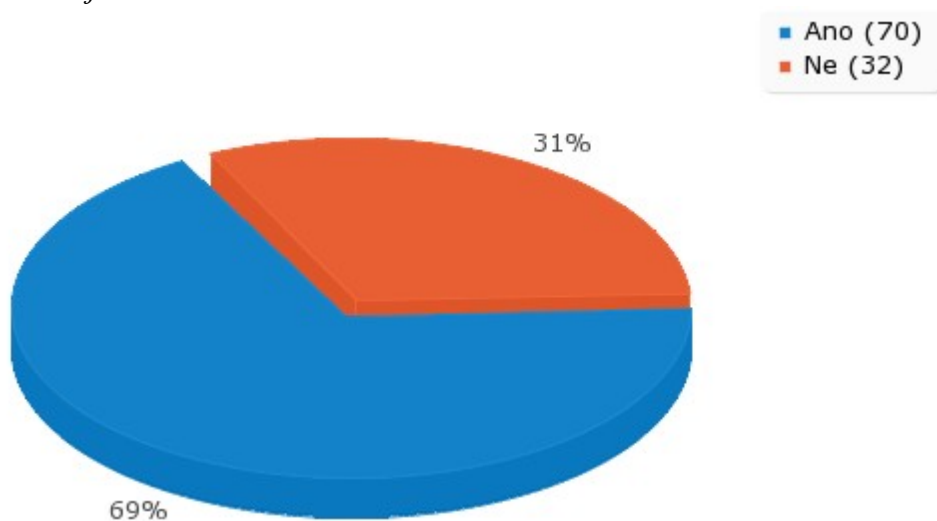
Graf č. 10 Odpovědi na otázku č. 6 Znáte někoho z vašeho okolí kdo je členem nového náboženského hnutí?

Zdroj: Vlastní výzkum

Tuto otázku nezodpověděla 2% dotázaných. 66% nikoho takového nezná. Další otázka tedy byla spuštěna pouze pro 32% celkových dotázaných tedy 102 lidí.

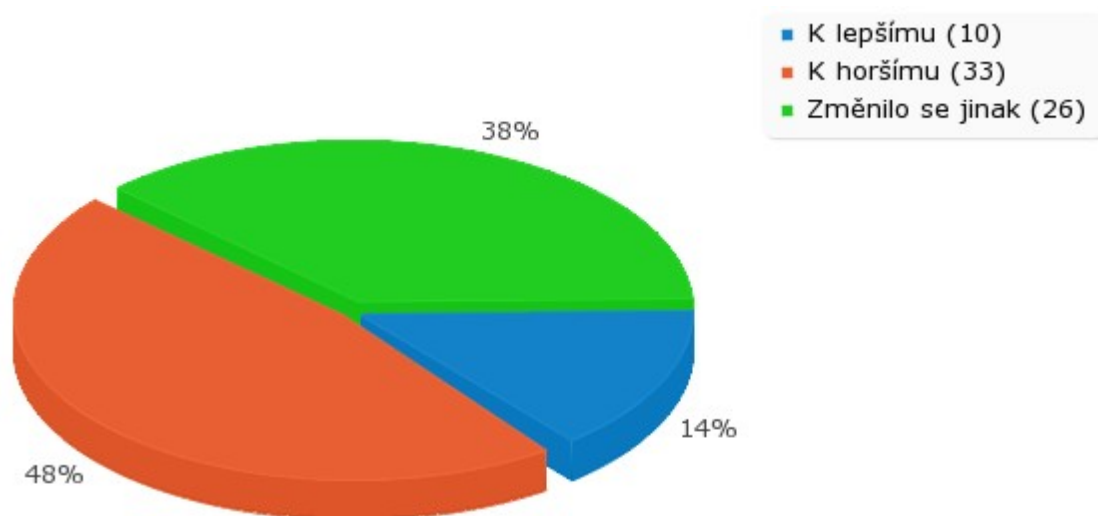
Graf č. 11 Odpovědi na otázku č. 7 Změnilo se chování tohoto člověka? Čistě podle Vaše subjektivního názoru.

Zdroj: Vlastní výzkum

Na tuto otázku odpovědělo 102 lidí. 31% z nich odpovědělo na otázku záporně. 69% z nich, tedy 70 odpovíjících uvedlo kladnou odpověď. Další otázka, tedy otázka číslo 8. byla proto zobrazena pouze 70 lidem.

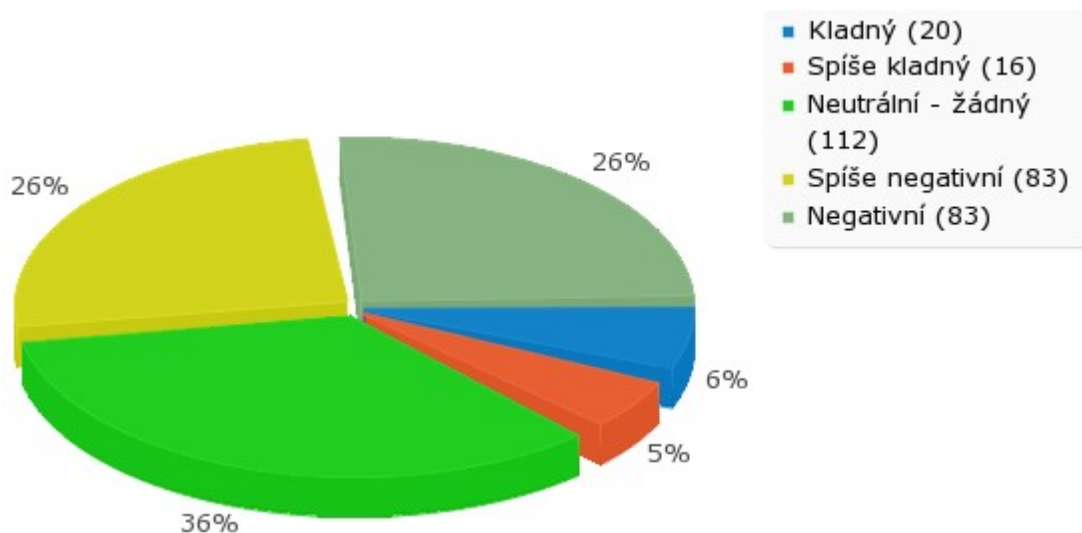
Graf č. 12 Odpovědi na otázku č. 8 Jeho chování se změnilo: (opět čistě Váš subjektivní názor)

Zdroj: Vlastní výzkum

Otázka č. 8 se zobrazila 70 lidem. Jeden z nich neodpověděl. Graf č. 12 bere úvahu pouze zodpovězenou otázku, tudíž 69 lidí. 14% lidí uvádí že chování tohoto člověka se změnilo k lepšímu. 48% lidí uvádí, že toto chování se změnilo k horšímu a 38% uvádí, že chování tohoto člověka se změnilo jinak.

Graf č. 13 Odpovědi na otázku č. 9 Pojem nové náboženské hnutí ve Vás zanechává pocit.

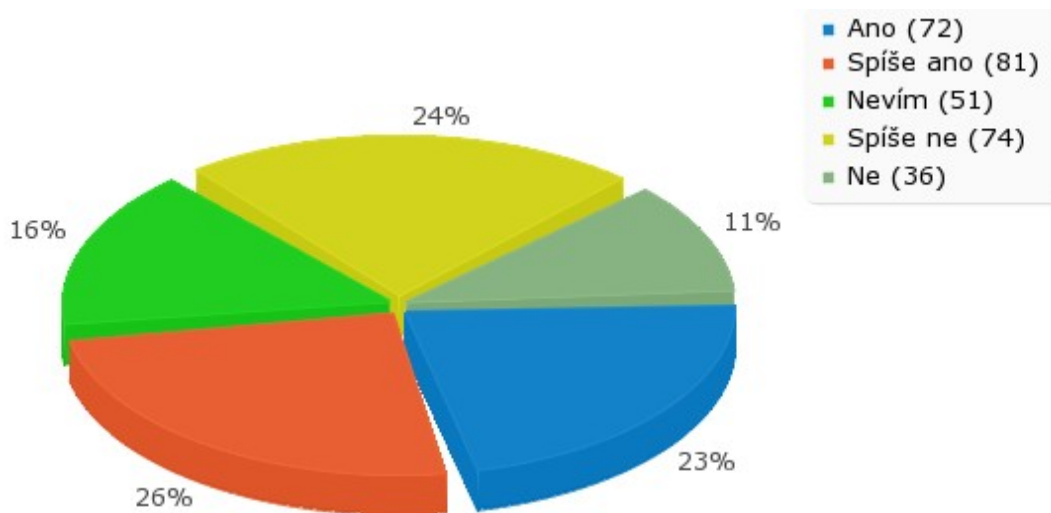

Zdroj: Vlastní výzkum

Na otázku č. 9 odpovídalo všech 314 dotázaných. 6% z nich uvedlo, že v nich pojem nnh vyvolává pocit kladný, 5% dotázaných uvedlo pocit spíše kladný. 36% uvedlo, že v nich pojem nevzbuzuje žádné pocity. 26% uvádí, že tento pojem v nich vyvolává pocity spíše negativní a 26% uvádí pocity přímo negativní.

Otázka č. 10 je v rámci výzkumu velmi důležitá a odpovídalo na ni povinně všech 314 lidí. 23% uvedlo, že vidí přímo nnh jako hrozbu pro společnost. 26% uvedlo na otázku, zda vnímají nnh jako hrozbu pro společnost, spíše ano. 16% uvedlo že neví. 24% uvedlo spíše ne a 11% uvedlo, že nevidí žádnou hrozbu společnosti.

Graf č. 14 Odpovědi na otázku č. 10 Vnímáte nová náboženská hnutí jako potenciální hrozbu pro společnost?

Zdroj: Vlastní výzkum

9 ANALÝZA A VYHODNOCENÍ VLASTNÍHO VÝZKUMU

Hlavním prostředkem tohoto výzkumu byl anonymní dotazník položený 314 respondentům v časovém rozmezí od 10. 2. 2012 do 17. 2. 2012. Dotazník byl zaměřen na pocity lidí. Proto je mnoho otázek směřováno velmi abstraktně. Hlavním cíle dotazníku bylo zjistit jaké je povědomí o nových náboženských hnutích v ČR a dále jaké pocity vyvolává v lidech tato problematika. Dotazník se nesoustředil přímo na určitou věkovou skupinu. Dotazník byl vytvořen pro náhodný výběr respondentů. Před vytvořením dotazníku bylo položeno několik základních hypotéz. První z nich je, že lidé spatřují v nových náboženských hnutích nebezpečí. Na tuto hypotézu navazuje hypotéza druhá a to ta, že lidé spatřují v nnh nebezpečí z důvodu malé informovanosti o tomto problému a s tím související zaměňování pojmů jako například sekta x církev, či sekta x nové náboženské hnutí. S těmito předpoklady částečně nebo přímo souviselo několik otázek. První z nich, otázka č. 10 *Vnímáte nová náboženská hnutí jako potenciální hrozbu pro společnost?*, potvrdila, že určité obavy zde jsou. Odpověď Ano a Spíše ano uvedla skoro polovina dotázaných. Žádné obavy nemá pouhých 11% dotázaných. Další otázkou, která s touto hlavní hypotézou souvisí, je otázka č. 9 *Pojem nové náboženské hnutí ve Vás zanechává pocit.* Tato otázka je velmi přímo položená a dále také souvisí s hlavním cílem dotazníku, tedy jaké panuje povědomí o nnh a jaké pocity v lidech vyvolávají. Negativní a Spíše negativní pocity vyvolávají nová náboženská hnutí u 52% dotázaných. Kladný pocit vyvolávají u 6%. Velmi důležitou otázkou pro potvrzení hypotézy je otázka č. 5 *Vidíte rozdíl mezi novým náboženským hnutím a sektou?*. Další otázka položená velmi přímo, která měla za úkol zjistit jasnou informaci. Odpovědi Ano a Ne, byly v naprosto stejném poměru. 39% pro každou odpověď. 22% odpovědělo že neví. Myšlenku, že lidé zaměňují pojmy to do jisté míry potvrdilo, ovšem výsledek 50/50 toto zcela nepotvrzuje. Otázka č. 1 souvisí přímo s hypotézou špatné informovanosti. Otázka zněla *Četl/la jste někdy literaturu zabývající se problematikou nových náboženských hnutí?* 61% dotázaných takovou literaturu nikdy nečetla. To tedy potvrzuje, že velká informovanost v tomto odvětví rozhodně není. Otázky č. 3 a 4 přímo nesouvisí s hypotézami, ale pomáhají dotvářet celkový obraz. Otázka č. 3 zněla

Navštívili Vás někdy Svědkové Jehovovi a chtěli si s Vámi promluvit? Tato otázka funguje jako vstupní brána pro otázku č. 4, která se otevřela pouze v případě, že dotazovaný odpověděl, že ho někdy Svědkové Jehovovi navštívili. Otázka č. 4 zněla *Toto setkání ve Vás zanechalo pocit:* Na výběr bylo ze škály Kladný, Spíše kladný, Neutrální, Spíše negativní, Negativní. 66% uvedlo, že v nich toto setkání zanechalo pocit negativní a spíše negativní. Kladný pocit zanechalo toto setkání pouze u 8% dotázaných.

Další otázky jsou spíše doprovodné. Pomáhají rozlišit strukturu odpovídajících, přestože se dotazník na žádnou přímo nesoustředil. Proto zde nechybí otázka na dosažené vzdělání, věk, pohlaví. Důležitý byl pro výsledky výzkumu poměr věřících a nevěřících dotázaných. Otázka č. 2 se přímo tázala na to, zda je respondent věřící či nikoliv. Otázka byla samozřejmě volitelná a u otázky bylo přímo upozornění, že pokud respondent na toto nechce odpovídat, může otázku přeskočit. Přeskočení otázky využilo pouhých 5% lidí. Mezi věřící se přihlásilo 32% dotázaných. 63% odpovědělo, že jsou nevěřící. Tento výsledek je velmi zajímavý, protože poměr věřících, kteří odpovídali na tento dotazník je mnohem větší než poměr věřících v ČR.

Výsledkem výzkumu bylo zjištění, že obavy z nových náboženských hnutí zde opravdu jsou. Všechny hypotézy byly potvrzeny, ale nikdy nebylo potvrzení sto procentní. Povědomí o nnh není nikterak valné a nízká informovanost byla potvrzena.

10 ZÁVĚR

Nová náboženská hnutí jsou nedílnou součástí společnosti. Každé náboženství bylo v určité chvíli nové a je pouze na lidech, které z nich přetrvá tisíce let, podobně jako třeba buddhismus, a které skončí na propadlišti dějin. Samotná nová náboženství rizika nepřinášejí, rizika nesou jedinci, kteří si vyloží pravidla podle svého a dokážou zfanatizovat ostatní k činům, které by sami nikdy neudělali. Je tolik způsobů financování těchto hnutí, kolik je těchto hnutí samotných. V České republice najdeme naprosto samostatně hospodařící hnutí jako například Svědkové Jehovovi, kteří přinesli velmi dobře fungující model hospodaření. Nalezneme zde i hnutí, která jsou závislá na financování z veřejného rozpočtu. Přestože počet věřících klesá, náklady na církve a náboženské společnosti rok od roku rostou. Tuto situaci je potřeba do budoucna vyřešit. Možností řešení je mnoho, stačí se inspirovat v zahraničí a upravit model financování do našich podmínek.

Výzkum, který sledoval obecné povědomí o nových náboženských hnutích přinesl potvrzení všech hypotéz, ovšem nikdy potvrzení nebylo stoprocentní. Hypotézou bylo, že lidé spatřují v nových náboženských hnutích nebezpečí pro společnost, zvláště pak v návaznosti na špatnou informovanost. Výzkumem bylo prokázáno, že mnoho lidí spatřuje v nových náboženských hnutích nebezpečí a provázanost s nedostatečnou informovaností je velmi pravděpodobná. Tuto provázanost potvrzuje i nerozlišování pojmů, které s novými náboženskými hnutími souvisejí. Dále bylo prokázáno, že pocity, které nová náboženská hnutí vyvolávají v lidech jsou povětšinou negativní. Celkově není povědomí o nových náboženských hnutích v ČR nikterak valné.

Nová náboženská hnutí nejsou zdaleka taková hrozba, jak by se mohlo zdát. Naopak zdravý vývoj náboženství je pro společnost velmi důležitý. Zabraňuje morálnímu rozpadu společnosti a pomáhá ji kulturně diferencovat.

11 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

ANZENBACHER, Arno. Úvod do filosofie. Praha : Portál, 2004. ISBN 80-7178-804-X. 269 s.

BERGSON, Henri., Dvojí pramen mravnosti a náboženství. Oikumené: Praha 2002.

Bhagavadgíta (př. J. Filipický & J. Vacek). Odeon, Praha 1976, 1. vydání.

FINKELSTEIN, Israel – SILBERMAN, Neil Asher. Objevování Bible. Svátá Písma Izraele ve světle moderní archeologie. 1. vyd. Praha: Vyšehrad, 2007. ISBN 978-80-7021-869-3. 47 s.

KOKAISL, Petr. Geografie náboženství. Praha: ČZU 2009. ISBN 978-80-2131-935-6. 185 s.

KOUCKÁ, Pavla, Proč podléháme sektám?, Psychologie dnes, říjen 2007, č. 10, 13. ročník, ISSN 1212-9607

KROPÁČEK, Luboš. Duchovní cesty islámu. Praha : Vyšehrad, 2006. ISBN 80-7021-821-5. 235 s.

LUŽNÝ, Dušan. Nová náboženská hnutí. Brno : Masarykova univerzita, 1997, ISBN 80-210-1645-0. 181 s.

MILTNER, Vladimír, PhDr.,CSc.: Malá encyklopedie buddhismu, Praha: 1997, ISBN 80-208-0394-7. 77 s.

PILNÝ Jaroslav, Problematika financování církví v České republice, seminární práce

PORTERFIELD, Kay, Marie, O sektách, Praha, 1997, ISBN 80-7106-233-2. 173 s.

ŠTAMPACH, Ivan Odilo. Malý přehled náboženství. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1992. ISBN 80-04 26123-X. 10 s.

ŠTAMPACH, Ivan Odilo. Náboženství v dialogu. Praha : Portál, 1998. ISBN 80-71-78-168-1. 26 s.

VÁCLAVÍK, David. Sociologie nových náboženských hnutí. Brno : Masarykova univerzita, 2007, ISBN 978-80-86702-22-3 150 s.

VOJTÍŠEK, Zdeněk, Co se slovem „sekta“, Praha: 2004, Časopis Dignir 4. číslo

VOJTÍŠEK, Zdeněk, Nová náboženská hnutí a jak jim porozumět, Praha: 2007, ISBN 978-80-86851-64-8. 210 s.

Výroční zpráva Českobratrské církve evangelické – 2010

WOLF, Josef, Kdo je / kdo není v hnutí Nového věku, Praha: 2010, ISBN 80-7220-092-5. 230 s.

Zákon č. 3/2002 Sb., o církvích a náboženských společnostech

Internetové zdroje:

Adherents. *Adherents* [online]. [cit. 2012-02-24]. Dostupné z: <http://www.adherents.com/>

Financování na základě zákona č. 218/1949 Sb. In: *Ministerstvo kultury České republiky* [online]. [cit. 2012-02-04]. Dostupné z: <http://www.mkcr.cz/cz/cirkve-a-nabozenske-spolecnosti/financovani-cirkvi/financovani-na-zaklade-zakona-c--218-1949-sb--1048/>

Obyvatelstvo hlásící se k jednotlivým církvím a náboženským společnostem. In: *Český statistický úřad* [online]. 6.8. 2003, 31.1. 2012 [cit. 2012-01-18]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/2003edicniplan.nsf/o/4110-03--obyvatelstvo_hlasici_se_k_jednotlivym_cirkvim_a_nabozenskym_spolecnostem

Světová náboženství. [online]. [cit. 2012-01-17]. Dostupné z: <http://www.svetova-nabozenstvi.cz/nabozenske-proudy-a-postoje/>

VÁCLAVÍK, David a Dušan LUŽNÝ. Nová náboženská hnutí. [HTTP://OLEWEB.NET/NNH/](http://oleweb.net/nnh/). *Nová náboženská hnutí* [online]. 29. srpna 2006 [cit. 2012-01-18].

VOJTÍŠEK, Zdeněk. Společnost pro studium sekt a nových náboženských směrů. *Sekty.cz* [online]. Pacovská 4 140 00 Praha 4, 1. prosince 2006 [cit. 2012-03-28]. Dostupné z: <http://www.sekty.cz>